

Društveno podcjenjivanje učitelja - analiza sadržaja društvenih mreža i anketiranje učitelja

Granatir, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:823645>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-06**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Laura Granatir

**DRUŠTVENO PODCJENJIVANJE UČITELJA – ANALIZA
SADRŽAJA DRUŠTVENIH MREŽA I ANKETIRANJE
UČITELJA**

Diplomski rad

Čakovec, srpanj, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Laura Granatir

**DRUŠTVENO PODCJENJIVANJE UČITELJA – ANALIZA
SADRŽAJA DRUŠTVENIH MREŽA I ANKETIRANJE
UČITELJA**

Diplomski rad

Mentor rada:

doc.dr.sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, srpanj, 2021.

Zahvale

Iskreno se zahvaljujem mentoru dr.sc. Tomislavu Topolovčanu na stručnim savjetima i pomoći prilikom izrade ovog diplomskog rada, ali i tijekom samog studiranja.

Zahvaljujem se svojoj obitelji i prijateljima na podršci, posebice kolegicama bez kojih studiranje ne bi bilo isto.

Hvala svim učiteljima i učiteljicama koji su sudjelovali u ovom istraživanju.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	
SUMMARY	
1. UVOD.....	1
2. STATUS UČITELJSKOG ZANIMANJA U DRUŠTVU	3
2.1. Zadovoljstvo učiteljskim poslom	5
2.2. Materijalni uvjeti rada u školama	7
3. POSLOVI UČITELJA.....	8
3.1. Učitelj razredne nastave	8
3.2. Učitelj predmetne nastave	9
3.3. Učitelj u produženom boravku	9
3.4. Razredništvo	10
4. SURADNJA RODITELJA, UČITELJA I ŠKOLE	12
5. OBRAZOVANJE NA DALJINU.....	14
5.1. Rješenja za nastavu na daljinu u Republici Hrvatskoj.....	15
5.2. Zadovoljstvo roditelja i učitelja nastavom na daljinu.....	16
6. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA	18
7. ANALIZA SADRŽAJA DRUŠTVENIH MREŽA.....	20
8. METODOLOGIJA	22
8.1. Cilj.....	22
8.2. Problemi istraživanja	22
8.3. Hipoteze istraživanja.....	23
8.4. Uzorak.....	23
8.5. Instrument	24
8.6. Postupak istraživanja	25
8.7. Obrada podataka	25
9. REZULTATI	26
9.1. Rezultati analize sadržaja društvenih mreža.....	26
9.2. Rezultati anketnog upitnika	28
10. RASPRAVA.....	35
11. ZAKLJUČAK.....	40
LITERATURA	41
PRILOZI.....	44
Izjava o izvornosti diplomskog rada	50
Kratka bibliografska bilješka	51

SAŽETAK

U posljednjih godinu dana, zbog trenutne pandemije, svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa našli su se pred novim načinima poučavanja za koje su bili manje ili više spremni. Prelazak na *online* nastavu postao je novi način poučavanja učenika, čime je njihov dom postao nova učionica. Učitelji su se morali na različite načine snalaziti u načinima poučavanja učenika, a učenici su se zajedno s učiteljima i roditeljima morali tome prilagoditi. Nisu svi bili zadovoljni razvojem situacije, zbog čega su i roditelji i učitelji, neki u većoj, a neki u manjoj mjeri izražavali nezadovoljstvo. Budući da živimo u suvremenom dobu, kada smo svi međusobno povezani na društvenim mrežama nezadovoljstva su se iskazivala putem društvenih mreža. Čitajući i slušajući komentare o učiteljima dovodi se u pitanje stanje učiteljske profesije u društvu.

U teoretskom dijelu rada govori se o statusu učitelja u društvu, zadovoljstvu učitelja njihovim poslom i materijalnim uvjetima rada u školi, kao i informatičkoj pismenosti učenika koja je bila veliki faktor u samostalnom sudjelovanju u nastavi na daljinu. Također govori se o poslovima učitelja (učitelja razredne nastave, učitelja predmetne nastave, učitelja u produženom boravku). Navedena je i važnost suradnje roditelja, učitelja i škole te koliko to utječe na uspjeh učenika. Govori se obrazovanju na daljinu, mogućnostima koje je Republiku Hrvatska ponudila kako bi taj prelazak bio što lakši te kako su sudionici odgojno-obrazovnog procesa bili time zadovoljni. Nadalje u radu navedena je analiza sadržaja društvenih mreža s primjerima komentara, metodologija i rezultati provedenog istraživanja. Istraživanjem se željelo ispitati što o općoj društvenoj podcijenjenosti i podcijenjenosti na društvenim mrežama misle sami učitelji koji su svoja mišljenja iskazali putem online ankete. U ispitivanju je sudjelovalo 672 učitelja (N=672) i prema dobivenim rezultatima učitelji ispitanici bez obzira na njihovo radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem rade smatraju da su općedruštveno podcijenjeni kao i podcijenjeni na društvenim mrežama.

Ključne riječi: status učitelja u društvu, podcijenjenost, učitelj, obrazovanje na daljinu

Social underestimation of teachers – content analysis of social networks and teacher survey

SUMMARY

In the last year, due to the current pandemic, all participants in the educational process have found themselves in front of new ways of teaching for which they were more or less ready. The transition to online teaching has become a new way of teaching students, making their home a new classroom. Teachers had to cope with the ways of teaching students in different ways, and students, together with teachers and parents, had to adapt to this. Not everyone was satisfied with the development of the situation, which is why both parents and teachers, some to a greater extent and some to a lesser extent, expressed dissatisfaction. Since we live in the modern age, when we are all interconnected social networks, dissatisfaction has been expressed through social networks. Reading and listening to comments about teachers calls into question the state of the teaching profession in society.

The theoretical part of the paper discusses the status of teachers in society, teachers' satisfaction with their work and material working conditions in school, as well as the students' computer literacy, which was a major factor in independent participation in distance learning. There is also talk about the jobs of teachers (primary school teachers, subject teachers, extended stay teachers).

The importance of cooperation between parents, teachers and the school is also stated, as well as the extent to which this affects the success of students. They talk about distance education, the opportunities offered by the Republic of Croatia to make this transition as easy as possible, and how the participants in the educational process were satisfied with it. Furthermore, the paper presents an analysis of the content of social networks with examples of comments, methodologies and results of the research. The research aimed to examine what teachers themselves who expressed their opinions through an online survey think about the general social underestimation and the underestimation of social networks. 672 teachers participated in the survey ($N = 672$) and according to the obtained results, the surveyed teachers, regardless of their work experience, type of employment and the type of class in which they work, consider that they are generally underestimated as well as underestimated on social networks.

Key words: teacher status in society, underestimation, teacher, distance education

1. UVOD

Pred učitelje se svakim danom stavlja sve više izazova u obavljanju njihovog posla. Napretkom tehnologije i digitalizacije, reformom obrazovanja, ali i raznih globalnih situacija poput trenutne pandemije, učitelji moraju biti u koraku s vremenom te se stalno usavršavati i raditi na sebi kako bi učenicima pružili što bolji način poučavanja nastavnog sadržaja. Prema Vrgoču (2012) napredak tehnologije dovodi do toga da su svima nama dostupne razne informacije i znanje se više ne nalazi samo u knjigama, nego ga primamo i putem televizije i interneta. To što su informacije i znanje na svakom koraku, ne znači da učitelj više nije potreban, nego sada ima još veću ulogu jer je on taj koji odabire koje će informacije prenijeti učenicima, a isto tako je odgovoran za to da pomogne učenicima da odabiru prave informacije u moru svega što učenike razvojem tehnologije okružuje. Zbog toga početno školovanje učitelja nije dovoljno za daljnji rad već je potrebno cjeloživotno unapređivanje znanja i razvoj uporabe tehnologija. Upravo situacija ove globalne pandemije pokazala je koliko nam je tehnologija važna i potrebna za održavanje i pripremu nastave u izvanrednim okolnostima. Takav rad iziskuje stalni ili česti rad od „od kuće“ za koji nerijetko treba više vremena za pripremanje nastave, pripremu materijala i sadržaja za učenike, stalnu komunikaciju s roditeljima u odnosu na situaciju kada se održavala stalna kontaktna nastava. No, nisu svi bili zadovoljni načinom rada učitelja u vrijeme *online* nastave. Na društvenim mrežama bili smo svjedoci raznih nezadovoljstava društva, ponajprije roditelja učenika gdje je većina njih smatrala da oni sami rade učiteljski posao, a ne učitelji jer većina njih pripremu materijala poput nastavnih listića, PowerPoint prezentacija, kvizova, video lekcija ne smatra obavljanjem posla. Pisani su bili razni komentari što negativni, što pozitivni iako je bilo više negativnih, te je upravo to bio poticaj za istraživanje o društvenoj podcijenjenosti učitelja.

Pojam podcijeniti (koga, što) ima dva značenja: 1.ocijeniti niže što zaslužuje ili nego što vrijedi i 2.omalovažavati, obezvrijediti.¹ Podcijeniti nekoga može jedna osoba, više njih ili društvo u cjelini. Upravo zato što prema Strugaru (2014) odgoj i obrazovanje imaju društveni karakter, učitelj koji sudjeluje i izvodi nastavni proces, odgaja i obrazuje pojedinca i društvo u cjelini, društvo je to koje određuje društveni položaj učiteljskog zanimanja u odnosu na druga zanimanja. Neka zanimanja se cijene više, pa su na višim pozicijama u društvu, dok druga manje, pa su na nižim pozicijama. Takvo pozicioniranje zanimanja dovodi do stvaranja društvenog ugleda ili statusa te se odnosi na to kako društvo gleda na određeno zanimanje te ih

¹ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>

time stavljaju na ljestvicu podcijenjenih, precijenjenih ili cijenjenih zanimanja. Budući da se i učiteljsko zanimanje u društvu procjenjuje, u ovom istraživanju važno je bilo mišljenje učitelja o statusu svog zanimanja u društvu, te su oni bili i ispitanici jer oni sami mogu najbolje ocijeniti situaciju u kojoj se nalaze.

U ovom radu bit će riječi o statusu učitelja u društvu, njihovom zadovoljstvu poslom i materijalnim uvjetima rada u školi. Nadalje, opisuju se poslovi učitelja općenito, a onda još za svaku vrstu zaposlenja (učitelj razredne nastave, učitelj predmetne nastave, učitelj u produženom boravku) poslovi koji se odnose na svaku od te kategorije. Također govori se i o razredništvu koje je za učitelje razredne nastave obavezno, budući da poučavaju i vode svoj razred, odnosno održavaju svu nastavu osim stranih jezika i izbornih predmeta koje poučavaju učitelji predmetne nastave. Nasuprot tome nisu svi učitelji predmetne nastave razrednici, kao ni učitelji u produženom boravku. Govori se i o pojmu nastave na daljinu, načinu na koji se nastava na daljinu izvodila i koja je rješenja ponudilo samo Ministarstvo znanosti i obrazovanja kako bi se školovanje u Republici Hrvatskoj moglo nastaviti. U radu se opisuje i provedeno istraživanje – način istraživanja i rezultati istog.

2. STATUS UČITELJSKOG ZANIMANJA U DRUŠTVU

Svako zanimanje, pa tako i učiteljsko, na stalnom je procjenjivanju od strane društva što dovodi do rangiranja određenih zanimanja na ljestvici, pa se zbog toga neka zanimanja cijene više, a neka manje. Tako prema Strugaru (2014) društvo vrednuje društvene položaje i daje im društveni ugled ili status. Možemo reći da je društveni ugled nekog zanimanja zapravo rezultat onoga kako društvo gleda na to zanimanje. S time je usko povezan i društveni ugled koji se odnosi na *dobar glas, čast, poštovanje, priznanje, uvažavanje, položaj, dostojanstvo* (Strugar, 2014). Prema tome društveni ugled ovisi o materijalnim primanjima pojedinca, njegovom statusu i moći određenog zanimanja ili profesije. Upravo zbog procjenjivanja i rangiranja određenih zanimanja dolazimo do pojma društvena stratifikacija koja se prema Pilić (2008) definira kao *poseban oblik društvene nejednakosti koja uključuje hijerarhiju slojeva ili društvenih skupina (koje su rangirane jedne iznad drugih, tj. jedne su više, druge su niže)*. Kod društvene stratifikacije se podrazumijeva da pripadnici iste skupine zanimanja, u ovom slučaju *socioprofesionalna skupina nastavnika imaju sličan (ili jednak) društveni položaj, svijest o zajedničkom identitetu, sličan način i stil života, zajedničke interese, itd.*

Čepin, Kalin i Šteh (2017, prema Monteiro, 2015) navode glavne značajke sveukupnog statusa učiteljske profesije u četiri skupine:

1) Profesionalni i društveni status nisu jako prestižni:

- *niske plaće u usporedbi s plaćama drugih struka slične akademske pozadine, ograničenost učiteljske autonomije, odsutnost kontrole glavnih čimbenika vlastitog uspjeha, ...)*

2) Nedostatni ili smanjeni radni uvjeti:

- *često nedostojna ili neugodna radna mjesta, preveliki ili vrlo heterogeni razredi, kontinuirano povećanje i proširivanje programa, preopterećujući zadatci i nedostatak sredstva*

3) Ostali aspekti umanjivanja značaja učiteljske profesije u javnosti: učiteljska profesije je izložena javnosti čime je podložna kritikama društva

4) Ostali čimbenici:

- *čimbenici povezani s nezadovoljstvom od strane učenika, reformama školstva, agresivnošću učenika, a ponekad i roditelja, razumijevanje učiteljske profesije kao profesije drugog reda*

Pilić (2008) također navodi da neki autori, kod rangiranja, često profesije dijele na dvije skupine - višu i nižu pri čemu su učitelji i nastavnici u školama u nižoj skupini, dok se sveučilišni nastavnici, suci, liječnici i odvjetnici svrstavaju u višu skupinu. Osim toga zanimanja poput učitelja i nastavnika u osnovnim i srednjim školama, te odgajatelje svrstavaju u skupinu poluprofesije čime ih se odmah degradira kao „manje vrijedne“ od na primjer inženjera, liječnika, pravnika koji su u skupini „profesija“. Jukić i Reić-Ercegovac (2008) pak navode da neki autori smatraju da je učiteljska „poluprofesija“ postala profesija, ali da u hrvatskom društvu i dalje postoje predrasude prema učiteljskom zanimanju te kako ugled koji u društvu imaju nije proporcionalan s obvezama i količinom odgovornosti koje taj posao nosi.

Čepić, Kalin i Šteh (2017) govore o zaključcima drugih autora koji navode čimbenike koji utječu nepovoljno na društveni položaj i status učiteljskog zanimanja čime ih i dalje dovodi na niže pozicije u svrstavanju zanimanja na hijerarhiji zanimanja. Čimbenici koje navode su: problemi niskih plaća učitelja, zaostajanje za plaćama u privredi i neprivredi, nizak životni standard, broj zaposlenih učitelja, feminizacija struke, nedovoljna autonomija i isključenost iz obrazovnih politika, nedostatak kontrole ulaza u profesiju, zabluda o radnom vremenu učitelja odnosno generalna percepcija da učitelji rade manje od drugih stručnjaka pa autori smatraju da se ti čimbenici odražavaju na položaj i status učitelja u društvu. Vrgoč (2012) govori da je teško raditi posao ako on nema društvenu potporu te smatra da društvo koje omalovažava znanje, da isto tako podcjenjuje, ponižava, vrijeđa i učitelje. Također ako društvo na znanje gleda kao na trošak, a ne kao na napredovanje i pripremu djece za život smatra se da je to potpuno nepravedno prema učiteljima. Možemo reći da time vrijeđa i djecu, njihov napredak, sve one koju sudjeluju u procesu odgoja i obrazovanja. Jukić i Reić-Ercegovac (2008) poslove učitelja i odgajatelja karakteriziraju kao zahtjevne, teške i stresne, te u društvu podcijenjene s materijalne strane i u smislu statusa učitelja i odgajatelja u društvu. Strugar (2014) smatra da su upravo neodgovarajući uvjeti i društveni položaj učitelja, nerazvijanje školstva u pravom smjeru otežavajuće okolnosti u radu što su za neke učitelje nepremostive prepreke zbog čega nisu zadovoljni svojim poslom te svoj posao nerijetko napuštaju. Pored toga, društvo pred učitelje neprestano stavlja nove višestruke zahtjeve, no ne ulaže dovoljno u njihov profesionalni razvoj i uvjete rada u školama (Jukić i Reić-Ercegovac, 2008).

Učitelji u Republici Hrvatskoj danas imaju status državnog službenika te im se Zakonom o državnim službenicima reguliraju obveze, prava i dužnosti. Vizek-Vidović (2005) govori da je unatoč tome položaj učitelja u društvu, u odnosu na druga zanimanja koja imaju status državnog

službenika, s obzirom na materijalni položaj vrlo nizak. Za usporedbu plaće državnih službenika autorica navodi razliku u plaći početnika učitelja i/ili nastavnika i početnika u nekom medicinskom području – razlika u plaći postoji, a to se dogodilo zbog smanjenja budžeta predviđenog za državnu službu gdje su učitelji i nastavnici ostali zakinuti. Osim o materijalnom segmentu, važno je govoriti i o samom statusu učitelja. Vizek-Vidović (2005) navodi da su nekad učitelji imali povoljniji društveni status od onog koji je danas. Tome doprinose uvriježena mišljenja u društvu da učitelji imaju malo rada, a puno godišnjeg odmora. Svatko je barem jednom u životu, bio učitelj ili ne, čuo da učitelji rade samo nekoliko sati dnevno, imaju tri mjeseca ljetnih praznika, zimske, proljetne praznike, da više odmaraju i slične konotacije te da im je plaća koju dobivaju dovoljna ili da su čak i preplaćeni. Učitelje najviše pogađa mišljenje društva da im se posao sastoji od druženja s djecom, odlaska na izlete, dugih praznika te da su im mjesečna primanja u skladu s tim. Zbog takvog razmišljanja se kod učitelja stvara osjećaj frustracije, podcijenjenosti i neprihvaćenosti (Matijašec, 2017, prema Šakić, 2015). Upravo zbog toga se učitelji u javnosti često osjećaju prozvanima te očekuju od nadležnih tijela da stanu u njihovu obranu, no to se ne događa.

Vrgoč (2012) govori da se borba za položaj učitelja u društvu vodi još od davne 1892.godine kada je Ivan Filipović, koji je bio učitelj, vođa i organizator hrvatskih učitelja pisao: *Mi učitelji imamo prijatelja i protivnika više nego ikoji drugi stalež: prijatelja koji, jer svoj narod zbilja ljube, žele mu što više svjetla i napretka: protivnika, koji – jer samo sebe ljube, žele mu što više mraka i gluposti. Dajte da svojim raspravama i odlukama prve što više obradujemo i razveselimo, a druge prisilimo da nas barem poštuju.*“ Upravo zbog ovakvih napisa još iz 19.stoljeća vidljivo je da položaj učitelja u društvu nije bilo lagan, a nažalost se i do sada nije došlo do zadovoljavajućeg položaja i priznanja u društvu.

2.1. Zadovoljstvo učiteljskim poslom

Zadovoljstvo poslom je jedan od važnijih čimbenika za uspješno obavljanje nekog posla u svakom zanimanju pa tako i u učiteljskom. Vidić (2009) zadovoljstvo poslom definira *kao ugodno ili pozitivno emocionalno stanje koje je posljedica ocjene postignuća u poslu ili podupiranja postignuća*. Neke od kategorija koje su važne za postizanje pozitivnog emocionalnog stanja za obavljeni posao su sadržaj posla, radni zadatci i uvjeti za izvršavanje istih, mogućnost napredovanja, plaća, način rukovođenja. Pozitivan odnos prema izvršavanju radnih zadataka, povoljni materijalni uvjeti rada, mogućnost napredovanja zasigurno doprinose većem zadovoljstvu u svakom poslu. Zadovoljstvo poslom dakako utječe i na radnu

učinkovitost pa prema Vidić (2009) učitelji su zadovoljniji svojim poslom ako ostvaraju bolja postignuća. Isto to zadovoljstvo odražava se na efikasnost i odanost poslu, ali i na napuštanje učiteljskog posla. Nezadovoljstvo poslom se nesavjesno odražava direktno i/ili indirektno i na učenike tog učitelja jer svojim nezadovoljstvom utječe na način poučavanja, ali i na ishod obrazovnog procesa.

Istraživanja u Republici Hrvatskoj provodila su se i na tematiku zadovoljstva učitelja poslom, pa Vidić (2009) izdvaja istraživanje iz 2005. kada su Pavin, Rijavec i Miljević-Ridički ustanovili što to utječe na zadovoljstvo i nezadovoljstvo učiteljskim poslom. Od razloga za zadovoljstvo možemo izdvojiti komunikaciju s učenicima, aktivno sudjelovanje učenika, njihovu motiviranost za rad, ali i nastavnički posao općenito. Kao čimbenike nezadovoljstva ispitanici su naveli materijalne uvjete škole, prevelik broj učenika za koje smatraju da su ujedno i preopterećeni, preširok nastavni plan i program, a kao jedan od čimbenika navodi se i društveni položaj nastavnika. Možemo zaključiti kako je i društveni položaj, koji je tematika ovog rada, jedan od razloga nezadovoljstva učitelja što onda izravno ili neizravno, savjesno ili nesavjesno utječe i na učenike i sam nastavni proces. Od čimbenika nezadovoljstva Radeka i Sorić (2006) osim nezadovoljavajućeg položaja nastavnika u društvu navode još i niski životni standard i uvjete rada u školi.

Koludrović i sur. (2009) o nezadovoljstvu poslom učitelja govore kroz pojam sagorijevanja na poslu. Sagorijevanje vežu uz stres na poslu do kojeg dolazi kada osoba koja obavlja određeni posao ne može zadovoljiti potrebe i zahtjeve okoline, u ovom slučaju društva, zbog čega se to sagorijevanje manifestira kao osjećaj nezadovoljstva postignutim, emocionalna iscrpljenost, otuđenost. Zbog dugoročnog sagorijevanja na poslu neki učitelji odustanu od svog posla i traže posao u nekom drugom zanimanju, dok neki ostaju nezadovoljni na poslu čime štete i sebi i svojim učenicima jer se za nastavu ne pripremaju kvalitetno, što onda utječe i na napredak učenika. Matijašec (2017) o stresu i izazovima koje učiteljski posao ima govori o kvalitativnom istraživanju Slišković, Burić i Macuka iz 2016. godine u kojem su došli do spoznaje da svoju profesiju učitelji doživljavaju stresnom i izazovnom, a svoju ulogu zahtjevnju i podcijenjenju s obzirom na odgojne ciljeve koje moraju ostvariti. Kao izvore stresa navodi još i loše uvjete rada te osjećaj podcijenjenosti u društvu. Kuzijev i Topolovčan (2013, prema Marinko, 2010) navode da na sagorijevanje na poslu utječe sedam izvora stresa kod učitelja, a to su: *učenici koji nisu dovoljno motivirani za rad, neposlušni učenici koji narušavaju disciplinu u razredu, kurikulumske promjene i promjene u organizaciji rada, manjak školske opreme i loši radni uvjeti, vremensko ograničenje, sukobi s kolegama te osjećaj podcijenjenosti od strane društva.*

2.2. Materijalni uvjeti rada u školama

Na zadovoljstvo poslom utječu i materijalni uvjeti rada u školama. Vizek-Vidović (2005) govori kako su povoljni uvjeti rada poticaj za ostanak sposobnih učitelja u školama. Nažalost u nekim školama još uvijek nema zadovoljavajućih uvjeta rada, a zahtjevi i ishodi praćeni reformom obrazovanja, jednaki su za sve škole dok materijalni uvjeti rada to nisu. Nekim školama još uvijek nisu dostupni najnoviji materijali za nastavu ili tehnologija, nisu sve škole i učionice u njima jednako tehnološki opremljene. Iako se informatička opremljenost poboljšala, ona još uvijek nije zadovoljavajuća uzimajući u obzir da je tu problematika i šira jer uvijek u još nekim zabačenijim selima, mjestima nema signala ili internetske veze. Sve su to stvari koje pred učitelje stavljaju velike izazove, iziskuju snalaženje u svakoj, pa čak i u najmanje očekivanoj situaciji.

Prema evaluaciji iz 2019. godine koju je provela *Škola za život*² odnosila se na digitalnu opremljenost škola te o tome u kojoj mjeri učenici mogu i znaju koristiti tehnologiju. U evaluaciji su sudjelovala 22 079 razreda iz svih osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Za potrebe ovog rada izdvojit ću samo neke rezultate. Skoro svi učenici (92%) imaju svoje stolno ili prijenosno računalo koje mogu koristiti. Najveći postotak ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da s lakoćom koriste računala ili druge uređaje za učenje. Budući da su u evaluaciju ubrojeni i učenici srednjih škola, te viših razreda osnovnih škola, nemamo prave podatke da učenike razredne nastave. No veliki postotci nam ukazuju na to da učenici imaju svoja računala kojima se znaju koristiti što je velika prednost zbog toga što učenici mogu u velikoj mjeri biti samostalni tijekom održavanja nastave na daljinu.

² <https://skolazazivot.hr/evaluacija-opreme-i-koristenja-opreme-u-osnovnim-i-srednjim-skolama-u-hrvatskoj/>

3. POSLOVI UČITELJA

Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj u srednjoj školi prema 101.članku (1) *Učitelji u osnovnoj školi izvode nastavu i druge oblike neposrednog odgojno-obrazovnog rada s učenicima te obavljaju poslove koji proizlaze iz naravi i opsega odgojno-obrazovnog rada.* Neposredni odgojno obrazovni rad je svaki rad koji učitelj radi s učenicima, a planiran je nacionalnim planom i program ili predmetnim kurikulumom (Sekulić Erić, 2020). Nadalje, prema Pravilniku o tjednim radnim obavezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi ukupne tjedne obaveze učitelja utvrđuju se u 40-satnom radnom tjednu koji su raspoređeni za izvođenje nastave, izvršavanje neposrednog odgojno-obrazovnog rada i ostalih poslova vezanih uz neposredni odgoj i obrazovanje, vođenje razreda, izvršavanje obveza koje prolaze iz ustroja i rada škole, izvršavanje poslova određenih nacionalnim planom i programom te predmetnim i školskim kurikulumom. Cindrić (1995) navodi još i dodatni odgojno-obrazovni rad s darovitim učenicima, dopunsku nastavu, poslove razrednika, te ostale poslove učitelja u koje ubraja: pripreme početka i završetka školske godine, popravne ispite, stručno usavršavanje učitelja, izvannastavne aktivnosti, vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije, suradnja s roditeljima, dežurstvo, posao sindikalnog povjerenika, rad u stručnim tijelima škole. Osim toga svi učitelji dužni su odraditi pripravnički staž u trajanju od godine dana, nakon čega polažu stručni ispit, koji im nakon što ga dobiju, služi kao svojevrсна licenca za rad.

3.1. Učitelj razredne nastave

Učitelji razredne nastave su učitelji koji su završili Učiteljski fakultet smjer učiteljski studij. U prošlom stoljeću do 1992./1993. upisivao se nastavnički studij na pedagoškim ili filozofskim fakultetima, a nakon toga studij za učitelje razredne nastave traje četiri akademske godine (Cindrić,1995). Danas, da bi netko postao učitelj razredne nastave mora završiti Učiteljski fakultet u trajanju od pet akademskih godina, odnosno deset semestara. Razlog tom povećanju bila su rezultati brojnih istraživanja, analize, stručnih i znanstvenih skupovi na kojima se pratio napredak školovanja u svijetu i došlo se do zaključka da je potrebno biti u koraku s vremenom i u tom smjeru se i razvijati.

Učitelj razredne nastave svoj posao obavlja u razrednoj nastavi, odnosno izvodi nastavu i ostale oblike neposrednog odgojno-obrazovnog rada s učenicima na način i satnicom koja je propisana, za određeni razred, nastavnim planom i programom, odnosno kurikulumom. U rad i satnicu se ne ubrajaju predmeti koje izvode učitelji predmetne nastave (strani jezici,

informatika, vjeronauk, kao ni glazbenu kulturu u 4.razredu). Za stručno metodičko pripremanje previđena je norma od 30 minuta po satu redovite nastave.

3.2. Učitelj predmetne nastave

Učitelj predmetne nastave izvode nastavu i ostale odgojno-obrazovne oblike rada s učenicima od 5. do 8. razreda i/ili s učenicima od 1. do 4. razreda ako se radi o predmetima koje ne izvodi učitelj razredne nastave. Poslove učitelja predmetne nastave može obavljati osoba koja je završila diplomski sveučilišni studij za određeni predmet ili diplomski specijalistički studij odgovarajuće vrste uz potrebne pedagoške kompetencije. Osim redovite nastave učitelji predmetne nastave mogu voditi i grupe vezane uz njihov predmet (zbor, likovna grupa, tehnička grupa, učeničke zadruge i sl.). Učiteljima predmetne nastave je također za metodičko pripremanje određena norma od 30 minuta po satu redovite nastave. Osim toga u njihove poslove, do pune tjedne satnice može im se ubrajati i (Sekulić Erić, 2020): izvođenje dodatne i dopunske nastave, izvannastavne aktivnosti, koordiniranje nacionalnih i međunarodnih projekata, poslovi stručnog povjerenstva, poslovi administratora elektroničkih upisnika (za onog koji je prošao za to predviđenu edukaciju).

3.3. Učitelj u produženom boravku

U produženom boravku radi učitelj razredne nastave i tamo ostvaruje neposredni odgojno-obrazovni rad od 25 nastavnih sati tjedno, gdje jedan sat traje 60 minuta. Poslovi učitelja u boravku su (Sekulić Erić, 2020): učenje, ponavljanje i uvježbavanje sadržaja redovite nastave, pružanje pomoći u izradi domaće zadaće, organiziranju slobodnog vremena učenika u školi, poslove vezane uz prehranu i odmor učenika te ostale aktivnosti tijekom školske godine. Osim toga učitelj u produženom boravku dužan je (Zadravec, 2020): *bilježiti zadatke koje je pojedini učenik izvršio, pismeno kontrolirati individualni rad učenika, usmeno kontrolirati suradnju naprednih učenika s onim učenicima kojima učenje ide teže, ispitivati pojedini razred ili odjeljenje unutar grupe i individualno kontrolirati učenike koji zaostaju u učenju. Nadalje, učitelji produženog boravka dužni su s učiteljima redovne nastave razmjenjivati iskustva na individualnim ili organiziranim sastancima.* Zadravec (2020) također govori o bliskoj suradnji između učitelja u produženom boravku i učitelja razredne nastave, jer s njim govori o potrebama pojedinog učenika i u skladu s tim mu pristupa. Upravo zbog toga što učitelj u produženom boravku može više vremena posvetiti svakom učeniku ponaosob, bolje se može

pratiti napredak svakog učenika. U produženom boravku nema određenog tempa rada, zbog čega je učenicima lakše napraviti određenu zadaću i mogu raditi svojim tempom. Učitelji koji rade u produženom boravku također pišu dnevne, mjesečne i godišnje pripreme no u tome su slobodniji od učitelja razredne nastave.

3.4. Razredništvo

Razredništvo uz prije napisane poslove obavljaju svi učitelji razredne nastave te neki učitelji predmetne nastave. Pojam razredništva Sekulić Erić (2020) definira kao *skup poslova učitelja razrednika na izvedbi odgojno-obrazovnog plana i programa rada razrednog odjela*. U satnicu od četiri sata tjedno su uključena dva sata neposrednog odgojno-obrazovnog rada (sat razrednog odjela i sat ostalih aktivnosti s učenicima), dok druga dva sata tjedno ubrajamo poslove koji proizlaze iz osobina posla razrednika (informacije s roditeljima, održavanje roditeljskih sastanaka, upis podataka o učenicima u elektroničke zapisnike, planiranje i provedba plana rada razrednog odjela, ...). Od ostalih tjednih poslova tu su pripremanje i izvođenje nastave, analiza i ocjenjivanje učeničkih radova, provjera ili ispita znanja, suradnja s roditeljima i drugim stručnim suradnicima škole, briga o izvršavanju učeničkih obaveza. Od godišnjih obveza možemo izdvojiti provođenje ispita, izrada programa i provođenje školskih izleta, ekskurzija i drugih aktivnosti izvan škole, sudjelovanje na sjednicama, stručna usavršavanja, pripremanje učenika za razna natjecanja i sudjelovanje s učenicima na istima izvan škole, pripremanje za školske priredbe, razni administrativni poslovi. Ostali poslovi vezani su uz izradu godišnjeg kurikulumu za redovitu i izbornu nastavu, sudjelovanje u izradi godišnjeg plana i programa škole, sudjelovanje u edukacijama, stručnim usavršavanjima. Vrgoč (2012) navodi da su se prema sustavnim zakonima u školstvu učitelji dužni stručno usavršavati bilo to individualno ili skupno, i školi ili izvan škole jer moraju biti u koraku s društvenim promjenama, jer upravo je društvo to koje učitelj poučava.

Osim razredništva, izvođenja neposrednih odgojno-obrazovnih oblika rada, te tjednih i godišnjih poslova učitelji mogu izvoditi i posebne poslove. Sekulić Erić (2020) u posebne poslove ubraja: poslove satničara (izrada rasporeda sati), poslovi voditelja smjene, poslovi voditelja područne škole, poslovi vođenja školskog bazena, poslovi administratora elektroničkih upisnika, poslovi voditelja međunarodnog ili nacionalnog projekta, poslovi podrške uporabi informacijske i komunikacijske tehnologije.

Ovakav pregled poslova učitelja daje nam uvid u količinu posla koji se obavlja, a da se ne odnosi samo na nastavu i pripremanje za istu.

4. SURADNJA RODITELJA, UČITELJA I ŠKOLE

Odgoj i obrazovanje temeljna je zadaća obitelji, no budući da svako dijete ima pravo na školovanje u tom odgoju i obrazovanju sudjeluje i škola. Osim roditelja i škole u odgoju djeteta sudjeluju i druge odgojne sredine. Rosić i Zloković (2003) navode dvije temeljne podjele odgojnih sredina: internacionalne odgojne sredine i funkcionalne odgojne sredine, ustanove i socijalne sredine. U internacionalne odgojne sredine spadaju obitelj i škola, čija osnovna djelatnost je odgoj, a druga kategorija govori o ustanovama u kojima se ostvaruje odgojni proces. Također među najvažnije odgojne sredine autori ubrajaju predškolske ustanove, škole, obitelj, medije, sredine u kojima se provodi slobodno vrijeme, vršnjake i proizvodne sredine.

Obitelj je za svako dijete vrlo važna okolina. U obitelji dijete raste, razvija se, radi prve korake, progovara prve riječi, a isto tako i svakodnevno uči i upoznaje svijet oko sebe. U tom spoznavanju svijeta oko sebe važna je obitelj kao *prirodna životna i odgojna zajednica* (Rosić i Zloković, 2003). Škola je obrazovna ustanova kojoj je zadaća da svaki čovjek dobije onoliko znanja koliko mu je potrebno za život, rad i stvaranje. Upravo zbog toga obitelj i škola moraju biti skupine koje surađuju, a ne neprijateljske skupine, jer škola je ta koja obrazuje i odgaja dijete što ne može bez pomoći i suradnje roditelja. Pri tome u odnosu obitelji i škole mora biti uzajamnog poštovanja, komunikacije i suradnje za dobrobit svakog pojedinog djeteta, odnosno učenika. Pojam suradnički odnos Rosić i Zloković (2003) objašnjavaju kao odnos u kojem su roditelji i učitelji jednaki, aktivni i odgovorni. Da bi bili jednaki jedni prema drugima se moraju odnositi kao kolege i dijeliti *informacije, obveze i ciljeve vezane uz odgoj djeteta*. Kako bi bili aktivni obje strane moraju imati *aktivnu ulogu u poticanju dječjeg razvoja*, a da bi bili odgovorni obje strane *imaju određena prava, ali i dužnosti*.

Među poslove učitelja se dakako ubraja i suradnja s roditeljima. Oblike rada s roditeljima Rosić i Zloković (2003) dijele na individualne i skupne oblike rada. U individualne oblike rada spadaju individualno informiranje, razgovor u školi i pismeno informiranje, dok su skupne oblike rada ubrajaju skupno informiranje, skupni (grupni razgovori) i roditeljski sastanci. Da bi neki od ovih oblika suradnje imao svrhu potrebno se za to pripremiti, pa tako učitelj za jedan roditeljski sastanak mora planirati vrijeme sastanka, temu, metode i sredstva, osigurati prostoriju koja je dovoljna za sve roditelje te na kraju s roditeljima donijeti zaključke tog sastanka. Roditelji su dužni dolaziti u školu na individualni razgovor o svom djetetu s učiteljem radi povratne informacije o ocjenama, napretku, pohvalama ili pak poteškoćama i problemima tog učenika. Također roditelji su dužni dolaziti i na roditeljske sastanke. Osim toga, roditelji bi trebali svakodnevno pratiti, provjeravati i ako je potrebno pomoći djetetu s njegovom

domaćom zadaćom, raznim projektima ili zadatcima, ako to dijete ne može samo ili trenutno nema učitelja uz sebe koji bi mu tu objasnio. Upravo zbog toga što dijete odlazi u školu i tamo ga odgaja i obrazuje učitelja, a u obiteljskom domu radi to obitelj (oba roditelja, jedan roditelj, skrbnik ili skrbnici) važna je uzajamna komunikacija i obostrano poštovanje što može samo pozitivno pridonijeti uspješnom odgoju i obrazovanju učenika.

Tijekom nastave na daljinu uz svoj posao od kuće, roditelji su nerijetko morali pomagati i oko usvajanja nastavnog sadržaja svoje djece, a uspješnost je ovisila o prijašnjim navikama i mogućnostima djece, ali i o samim roditeljima. Odnosno uspjeh je ovisio (Ćurković, Krašić i Katavić, 2020) o vremenu koje je roditelj mogao posvetiti poučavanju djeteta, tehnološkim uvjetima kao što su računalo i brzi internet, ali i o razini znanja roditelja jer u objašnjavanju ne mogu pomoći ako i sami neki nastavni sadržaj ne razumiju. Autori također navode da je tijekom nastave na daljinu bila vrlo važna uključenost roditelja i povratna informaciju učitelju o nadgledanju i pomoću u domaćoj zadaći, planiranju i pomoći u učenju te organizaciji vremena.

5. OBRAZOVANJE NA DALJINU

Mijenjanje i razvoj tehnologije svaki dan utječe na sve aspekte našeg života, pa tako i na promjene unutar školskog sustava (Dumančić, 2017). Već spomenuta pandemija COVID-19 u Republici Hrvatskoj dovela je do toga da se dosadašnji način obrazovanja morao odjednom promijeniti i prilagoditi trenutnoj situaciji. Tada je Nacionalni stožer civilne zaštite donio odluku da se od 16. ožujka prekida nastava u školi zbog čega se nastava dalje održavala na daljinu. Ćurković, Krašić i Katavić (2020) govore o asinkronoj nastavi na daljinu, što znači da su učenici imali pristup pripremljenim materijalima koje su učitelji stavljali na razne mrežne platforme. Batarelo Kokić (2020) navodi da se poučavanje na daljinu izvodi uz upotrebu različitih tehnologija, a nastavnici se za to rijetko osposobljavaju. Također, na učiteljskim fakultetima je premalo kolegija posvećeno pripremanju budućih učitelja za korištenje tehnologija u izvođenju nastavnog procesa (Dumančić, 2017). Iz tog razloga se pokušaji uvođenja većeg postotka IKT tehnologije prema novoj kurikularnoj reformi mogu ostvariti u manjoj mjeri jer učitelji za to nisu stručno osposobljeni. Prema Dumačiću (2017) učitelj je taj koji ima ulogu organizacije aktivnosti učenja interaktivnih sadržaja koje stvaraju uz pomoć novih tehnologija. Učenik u ovom slučaju aktivno sudjeluje tako da otkriva interaktivne sadržaje i uči samostalno. Takav način nastave i učenja definira se kao konstruktivistička i multimedijaska didaktika.

Prema Matijević i Topolovčan (2017) *nastavu je moguće definirati kao ciljanu i zajednički aktivnost učenika i učitelja* pri čemu učitelja poučava, a učenik uči. To učenje i poučavanje ne moraju se uvijek događati u istom vremenu i prostoru što nas dovodi do pojma nastave na daljinu. U nastavi i odnosu između činitelja nastave poznat je didaktički trokut koji nam kao glavne čimbenike nastave pokazuje učenika, učitelja i nastavni sadržaj. No, zbog razvoja tehnologije didaktički trokut postao je didaktički četverokut jer se nastavi dodaje još jedan čimbenik – tehnika. Odnosi u ovom četverokutu čitaju se tako da je učenik taj koji uči, a svoja znanja konstruira s učiteljima i/ili medijima što je zapravo obilježje multimedijske nastave koja je usmjerena učeniku. *Multimedijaska nastava označuje uporabu dvaju ili više medija koji se nadopunjuju i obogaćuju u odgovarajućim strategijama učenja s obzirom na željene ishode* (Matijević i Topolovčan, 2017). To znači da se u nastavi koriste računala, Internet, mobilni telefoni kako bi se neki materijal ili sadržaj upotrijebio na nastavi i pomogao ostvarenju ishoda učenja. Uz pojam multimedijske nastave vežu se pojmovi *blended learning* ili *hybrid learning* koji zapravo govore o nastavi u kojoj se nastava licem u lice i nastava na daljinu nadopunjuju.

Batarelo Kokić (2020) govori o tome kako je za obrazovanje na daljinu vrlo važan odnos između učitelja i učenika koji su u različitim okruženjima, a potrebno je da komuniciraju pomoću raznih oblika tehnologije. Osim komunikacije s učenicima i poučavanje se provodi kroz razne alate i aplikacije različitih tehnologija. U obrazovanju općenito, a pogotovo sada kada je nastavna na daljinu postala, trenutno, najčešći oblik obrazovanja i time se školovanje preselilo u roditeljski dom, vrlo je važna uključenost roditelja. Jedan od razloga zašto je važna uključenost roditelja je taj što učenici razredne nastave nisu dovoljno osposobljeni da sami izvrše postavljene zadatke te im je u tome potrebna pomoć roditelja. Također, u ovoj situaciji roditelji su se našli pred nečim nepoznatim, morali su uskladiti svoj posao s djetetovim obvezama i postati „zamjenski“ učitelji (Kolak, Markić i Horvat, 2020).

5.1. Rješenja za nastavu na daljinu u Republici Hrvatskoj

Iz tjedna u tjedan od 2020. godine pratila se situacija s brojem zaraženih u našoj Republici i prema tome je Ministarstvo znanosti i obrazovanja davalo smjernice za izvođenje i provedbu nastave. Svi dokumenti i nove odrednice bile su navedene na internetskoj stranici *Škola za život*. Batarelo Kokić (2020) definira *Školu za život* kao eksperimentalni projekt koji je provodilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, u kojem su škole bile opremljene raznim tabletima i drugim tehnologijama, te zaključuje da nije bilo te reforme, da nastava na daljinu ne bi bilo moguća, odnosno da se ne bi mogla toliko brzo realizirati kao što se to učinilo sada. Osim toga, kao rješenje za prelazak na obrazovanje na daljinu navodi i emitiranje školskog programa na televiziji i radiju poznatijem pod nazivom *Škola na trećem*. U *Školi na trećem* svakodnevno su se prenosili satovi koje su održavali učitelji kao da su učenici u školi, samo su satovi bili puno kraći od standardne satnice od 45 minuta. Svaki razred imao je svoj raspored održavanja i raspored sati predmeta čiji se nastavni sadržaj taj dan obrađivao. Problem u tom načinu je mogao biti taj što svaki učitelj i škola imaju svoj godišnji plan i program, pa su neki nastavni sadržaj učenici možda već obradili, a ono što su vidjeli u *Školi na trećem* im je onda služilo samo kao ponavljanje. Upravo zbog toga su učitelji nastavljali poučavati svoje učenike prema svojem planu i programu, iako su postojale i verzije poučavanja u kojima su učenici pratili i *Školu na trećem*, a učitelji s njima radili dodatno ili slali potrebne materijale za ponavljanje i uvježbavanje.

Učitelji su se na razne načine snalazili za poučavanje na daljinu, što je moglo biti problematično za učenike čija je razina samostalnosti i informacijske pismenosti niska, pa im je tu bila potrebna i pomoć roditelja. Učitelji su otvarali razne virtualne učionice, koristili razne

aplikacije, slali učenicima poveznice, a osim toga bila je potrebna i komunikacija i slanje povratnih informacija i/ili radova učenika putem e-pošte, Zooma, WhatsAppa ili Vibera, to jest načina na koji je ta komunikacija s učiteljem dogovorena (Kolpak, Markić i Horvat, 2020). Dumančić (2017) kao alate za formiranje nastavnog procesa navodi aplikacije kao što je elektronička pošta, spremanje datoteka na oblak, kreiranje datoteka, razne aplikacije koje nudi Google (Google pretraživač, Google dokumenti, Gmail, Google učionica, Google dokumenti, Google prezentacija, Google obrasci, Google Earth, Google prezentacije, ...) ³ te usluga Microsoft 365. Platforma Microsoft 365 nudi nam razne aplikacije (Word, PowerPoint, Excel) koje omogućuju učenicima, učiteljima, profesorima korištenje za potrebe usavršavanja svoj nastavnog sata. U nastavi učitelji Word najčešće koriste za izradu nastavnih i radnih listića, plana ploče za učenike, što u tradicionalnoj što u online nastavi, te PowerPoint za izradu interaktivnih prezentacija koje učenicima olakšavaju praćenje nastave i vizualno i/ili zvučno doživljavanje iste.

5.2. Zadovoljstvo roditelja i učitelja nastavom na daljinu

Nastava na daljinu bila je novi izazov za učenike, učitelje i za roditelje u čemu su se neki snašli bolje i organiziranije dok neki lošije i ta situacija predstavljala im je dodatni stres. Zbog toga su Ćurković, Krašić i Katavić (2020) proveli istraživanje u kojem su željeli ispitati stavove učitelja i roditelja učenika osnovne škole o nastavi na daljinu. Upitnik u istraživanju sadržavao je tvrdnje gdje su ispitanici na Likertovoj skali morali označiti u kojoj mjeri se slažu s određenom tvrdnjom. Što se tiče stresa koji su imali učitelji i roditelji tijekom nastave na daljinu dobiveni su rezultati da je taj stres kod učitelja bio veći nego kod roditelja. Na tvrdnju da je nastava na daljinu iziskivala veći trud i napor djeteta i roditelja, odnosno učitelja opet su dobiveni rezultati u kojima je to kod učitelja više izraženo nego kod roditelja. Sljedeća tvrdnja koju bih izdvojila je tvrdnja *Količina zadataka koje su moji učenici / moje dijete dobivali tijekom nastave na daljinu bila je veća nego tijekom redovne nastave* pri čemu dobiveni rezultati pokazuju da učitelji smatraju da su učenici dobili manje zadataka nego što je to tijekom redovne nastave, a roditelji su smatrali da je to više. Ovo je primjer u kojem možemo vidjeti izvor nezadovoljstva roditelja na društvenim mrežama, gdje su roditelji pisali kako su djeca cijele dane pred računalima, da rade zadatke cijele dane, da nemaju slobodno vremena za igru. Pretpostavka je da roditelji nisu u obzir uzeli da dio tih zadataka koji su dobili za rad tijekom

³ <https://policies.google.com/terms/service-specific?hl=hr>

nastave na daljinu, naprave u redovnoj nastavi u školi, pa dobiju samo domaću zadaću, a sada je sve to bilo potrebno zadati odjednom. Sljedeća tvrdnja koji bih izdvojila je *Za napredak učenika tijekom nastave na daljinu zaslužni su učitelji* za koju nam rezultati pokazuju da učitelji smatraju da su oni zaslužni, dok roditelji smatraju da za to nisu zaslužni učitelji, već oni sami kao roditelji jer su oni poučavali svoju djecu kod kuće ili im barem pomagali. Rezultate ove tvrdnje također možemo uzeti kao primjer neslaganja roditelja i učitelja o tome obavljaju li učitelji svoj posao ili to umjesto njih rade roditelji, jer smo na društvenim mrežama mogli naići na razne komentare kako roditelji poučavaju djecu, postali su im uz svoj posao i učitelji, a kako učitelji ne rade ništa no i dalje dobivaju svoju plaću, koju prema mišljenju roditelja, zaslužuju oni kao zamjenski učitelji. Prema Đuranović, Lapat i Opić (2020) svaki će učitelj reći da djeca postižu bolje rezultate kada su u školi i da tada više napreduju i u školovanju i u socijalizaciji, posebice kada su roditelji uključeni na razne načine u školski život. Važna je i upućenost u reformu obrazovanja te ciljeve, potrebe i važnost iste čime bi se omogućila veća podrška i razumijevanje za djecu (učenike) i onoga s čime se učitelji susreću svakodnevno.

6. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

Radeka i Sorić (2006) svojim istraživanjem došli su do rezultata koji pokazuju da nastavnici nisu zadovoljni svojim statusom u društvu i da ga smatraju vrlo lošim.

Jukić i Reić-Ercegovac (2008) govore o istraživanjima Maršića iz 2007. godine koji je utvrdio da je status u društvu (uvažavanje profesije i stav društva prema obrazovanju) ocijenjen najnižom ocjenom. A slične rezultate pokazuje i istraživanje koje je proveo Kadum iste 2007. godine gdje većina zaposlenih učitelja ispitanika (86%) smatra da status učiteljske profesije nezadovoljavajućim, dok manji broj (14%) status učiteljske profesije u društvu smatra zadovoljavajućim.

Pilić (2008) je zbog premalog broja istraživanja o društvenom statusu učitelja proveo istraživanje u kojem je ispitivao *društveni ugled učitelja u hrvatskom društvu kod odraslog stanovništva Dalmacije i Slavonije*. U ovom istraživanju ispitanici nisu bili učitelji već odrasli stanovnici geografskih područja Dalmacije i Slavonije. Rezultati pokazuju da polovina ispitanika iz obje regije smatra da učitelji imaju srednji status u društvu, no preraspodjelom ostalih rezultata dolazi se do zaključka da je veći društveni ugled kod slavonskog nego dalmatinskog stanovništva.

Slično istraživanje provedeno je 2017. godine u svrhu pisanja diplomskog rada (Matijašec, 2017) na temu *Današnja slika učitelja na području zapadne i jugozapadne Istarske županije*. U tom istraživanju dobiveni ispitanici su bili učitelji predmetne nastave s područja Vodnjana, Rovinja i Pule, a cilj istraživanja bio je ispitati na koji način učitelji vide svoj položaj u društvu. Iz dobivenih rezultata zaključeno je da kao glavne izvore nezadovoljstva učitelji vide u društvenom ugledu, statusu društvene profesije i niskim plaćama. Također rezultati su pokazali da su učitelji zadovoljni ukazanim povjerenjem od strane roditelja njihovih učenika, no nisu zadovoljni s načinom na koji ti isti roditelji postupaju tijekom odgoja. I kao najvažniji rezultat, koji možemo povezati s istraživanjem provedenim za potrebe ovog rada, učitelji ispitanici su nezadovoljni društvenim položajem učitelja u hrvatskom društvu.

Čepić, Kalin i Šteh (2017) proveli su istraživanje u kojem su pokušali ustanoviti stajališta učitelja osnovnih škola o ugledu učiteljske profesije i koja je razlika između hrvatskih i slovenskih učitelja. Rezultati su pokazali da i hrvatski i slovenski učitelji smatraju da nemaju dobar ugled u društvu, ali hrvatski učitelji smatraju da je to kod njih izraženije nego što je kod slovenskih učitelja. Dakle, ako gledamo ukupan rezultat ispitanika, učitelji se slažu da učiteljsko zanimanje ima niski ugled u društvu. Što se tiče tvrdnje da mediji učitelje prikazuju

u negativnom smislu, polovica slovenskih učitelja se slaže ili se u potpunosti slaže s tom tvrdnjom, a s tom tvrdnjom se također slažu i hrvatski učitelji, ali postotak ispitanika koji to misle je manji od pola. Ispitujući učitelje o tome poštuju li ih učenici i roditelji učenika, dobivene su značajne razlike u mišljenju između hrvatskih i slovenskih učitelja. Slovenski učitelji smatraju da roditelji i učenici poštuju učitelje, a hrvatski učitelji u većim postotcima smatraju da ih roditelji i učenici ne cijene, nego što ih cijene. Možemo zaključiti da prema ovom istraživanju učitelji hrvatskih škola smatraju da imaju niži ugled u društvu nego što to smatraju učitelji slovenskih škola.

7. ANALIZA SADRŽAJA DRUŠTVENIH MREŽA

Da bi proveli neko istraživanje, istraživači moraju koristiti metode istraživanja uz pomoć kojih dolaze do rezultata. Neke do tih metoda mogu biti: studija slučaja, induktivna i deduktivna metoda, metoda intervjua, analiza i sinteza, metoda apstrakcije i konkretizacije, metoda generalizacije i specijalizacije, komparativna metoda, te razne druge među kojima je i metoda analize sadržaja. Žugaj (2007) navodi da se svaki oblik društvene komunikacije sastoji od odašiljača poruke, primatelja poruke, sadržaja poruke, sredstva za prijenos poruke i uspjeha (domaćaja) poruke. Sama analiza sadržaja odnosi se na proučavanje sadržaja poruke koja se prenosi. Poruku mogu činiti posredne i neposredne informacije, pri čemu se posredne informacije odnose na informacije koje se nalaze u sadržaju (opisi, komentari, memoari), a neposredne informacije su činjenice uz pomoću kojih se neka mišljenja, događaji, pojave i procesi u području istraživanja usmjeravaju i objašnjavaju. Te činjenice mogu biti razni pravilnici, upute, odluke, podatci o zaposlenima, ako se na primjer radi o nekom poduzeću. Matijević i Topolovčan (2017) govore o tome da se razvojem tehnologije ubrzano razvijaju i internetski forumi, društvene mreže, internetske stranice, te si je važno postaviti pitanje kakav je to sadržaj koji se stavlja na takve platforme. Upravo se sadržaj društvenih mreža može analizirati metodom analize sadržaja, a tom metodom dobivamo odgovore o tome kakav je taj sadržaj, ali dobivamo i informacije o porukama, sudionicima i autorima takvog sadržaja. Ova metoda se kod takvog načina obrade sadržaja koristi jer (Matijević i Topolovčan, 2017) *odgovore na ta pitanja nije moguće dobiti anketiranjem sudionika ili nekom drugom metodom jer nerijetko ne poznajemo posjetitelje internetskih stranica i korisnike društvenih mreža.*

Prema utvrđivanju nazočnosti i svojstva određenog sadržaja razlikujemo kvalitativnu i kvantitativnu analizu sadržaja. Kvalitativnom analizom sadržaja odgovara se na pitanja „što“ i „kako“ je nešto napisano ili rečeno, dok se kvantitativnom analizom odgovara na pitanja „što“, „kako“ i „koliko“ puta je nešto napisano ili izrečeno. Pa tako Žugaj (2007) kao primjer kvalitativne analize sadržaja navodi da se tako utvrđuje je li sud siguran ili uvjerljiv, je li neka poruka emotivna ili ne i slično, dok za primjer kvantitativne analize sadržaja navodi da se *kvantitativno iskazuju čimbenici sadržaja komuniciranja (npr. obujam, subjekti, uzorci, posljedice, argumenti i sl.).*

Metodom analize sadržaja možemo se koristiti za različite izvore kao što su pisani tekstovi (tisak, memoari, pravila, upute), audio-vizualni izvori (TV, film, kasete), vizualni izvori (fotografije, slike, razglednice, crtež, sheme), auditivni izvori (radio, diktafon, magnetofon), a kao izvori mogu poslužiti i sve ono što vežemo uz današnja računala.

Zbog dosad navedenih razloga i objašnjenja u ovom radu, osim anketnog upitnika namijenjenog učiteljima, kako bi se vidjelo što društvo misli o učiteljima i učiteljskog profesiji, analizirao se sadržaj s društvenih mreža – konkretno komentari na društvenim mrežama (*Facebook*) ispod članaka, natpisa, tekstova koji su tematikom bili vezani za učitelje i učiteljski posao, štrajk i online nastavu.

8. METODOLOGIJA

8.1. Cilj

Metodologija istraživanja odgoja i obrazovanja posjeduje mnogo različitih istraživačkih metoda prikupljanja i analiziranja podataka, a u ovom istraživanju su korišteni kvantitativni pristup i kvalitativni pristup. (Anderson, 2005; Cohen, Manion i Morrison, 2007; Creswell, 2012; Dubovicki i Topolovčan, 2020a; Dubovicki i Topolovčan, 2020b; Gorard i Taylor, 2004; Matijević i Topolovčan, 2017; Mertens, 2010; Topolovčan, 2016, 2017). Kvalitativnim pristupom obrađena je analiza sadržaja društvenih mreža, a kvantitativnim pristupom su obrađeni rezultati dobiveni anketnim upitnikom. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati mišljenja učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito i društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama. Ovim istraživanjem želi se pokazati razlikuju li se mišljenja učitelja ispitanika s obzirom na njihovo radno iskustvo, vrstu zaposlenja, odnosno vrstu učiteljskog posla koji obavljaju te s obzirom na vrstu razreda u kojem poučavaju.

8.2. Problemi istraživanja

Upitnik je podijeljen na dvije kategorije – mišljenje učitelja o društvenoj podcijenjenosti općenito i mišljenje učitelja o društvenoj podcijenjenosti na društvenim mrežama. Zbog toga su problemi istraživanja formulirani i raspoređeni u dvije kategorije.

Prema definiranom cilju istraživanja formulirani su i problemi istraživanja:

Problem 1. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na radno iskustvo?

Problem 2. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na vrstu zaposlenja?

Problem 3. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na vrstu razreda?

Problem 4.: Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na radno iskustvo?

Problem 5.: Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na vrstu zaposlenja?

Problem 6.: Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na vrstu razreda?

Problem 7.: Kakvi su komentari o učiteljskoj profesiji na društvenoj mreži Facebook?

8.3. Hipoteze istraživanja

Na temelju navedenih problema istraživanja izlaze i hipoteze istraživanja:

Hipoteza 1.: Postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na radno iskustvo.

Hipoteza 2.: Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na vrstu zaposlenja.

Hipoteza 3.: Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja općenito s obzirom na vrstu razreda.

Hipoteza 4.: Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na radno iskustvo.

Hipoteza 5.: Postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na vrstu zaposlenja.

Hipoteza 6.: Postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja o društvenoj podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na vrstu razreda.

8.4. Uzorak

U istraživanju je sudjelovalo 672 ispitanika (N=672). Uzorak su činili učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave i učitelji u produženom boravku. U navedenom uzorku bilo je 659 ispitanika ženskog spola (98.1%), a 13 ispitanika muškog spola (1.9%). S obzirom na radno iskustvo, u ispitivanju je sudjelovalo 185 ispitanika s 0-5 godina radnog iskustva (27.5%), 195 ispitanika sa 6-15 godina radnog iskustva (29.0%), 137 ispitanika sa 16-25 godina radnog iskustva (20.4%) i 155 ispitanika s 25 i više godina radnog iskustva (23.1%). Prema vrsti zaposlenja ispitanike je činilo 338 učitelja razredne nastave (50.3%), 282 učitelja predmetne nastave (42.0%) i 52 učitelja u produženom boravku (7.7%). Prema vrsti škole 97 učitelja radi u područnoj školi (14.4%), 550 učitelja radi u matičnoj školi (81.8%), dok je 25 učitelja (3.7%) naznačilo je da trenutno nisu zaposleni. S obzirom na mjesto škole 250 učitelja radi u školi na selu (37.2%), 397 učitelja radi u školi u gradu (59.1%), 12 učitelja trenutno nije zaposleno, ali je radilo u školi na selu (1.8%), a 13 učitelja trenutno nije zaposleno, ali je radilo u školi u gradu (1.9%). Prema vrsti razreda u kojem predaju naznačeno je 66 razreda kombiniranog razrednog

odjeljenja (9.8%), 537 razreda jednog razrednog odjela (79.9%), 19 razrednih odjela s posebnim potrebama (2.8%), te 50 produženog boravka (7.4%).

8.5. Instrument

Istraživanje je bilo provedeno pomoću anketnog upitnika (Prilog 1.) koji se sastoji od četiri dijela. Prvi dio odnosi se na opće podatke ispitanika, drugi dio odnosi se na mišljenja učitelja o društvenom podcjenjivanju općenito, treći dio o mišljenu učitelja o društvenom podcjenjivanju na društvenim mrežama, a četvrti dio odnosio se na učitelje osobno, odnosno na njihove stavove o svojoj posvećenosti poslu i cijenjenosti u društvu.

Prvi dio obuhvaćao se pitanja koja se odnose na spol (ženski/muški), radno iskustvo (0-5 godina, 6-15 godina, 15-25 godina i 25 i više godina, vrstu zaposlenja (učitelj razredne nastave/učitelj predmetne nastave/učitelj u produženom boravku), vrstu škole (područna škola/matična škola/trenutna nezaposlenost), mjesto škole (na selu/u gradu/trenutno nezaposlen/a, ali sam radio u školi na selu/trenutno nezaposlen/a, ali sam radio u školi u gradu) vrstu razreda (kombinirano razredno odjeljenje/jedan razredni odjel/razredni odjel s posebnim potrebama/produženi boravak). U ovom dijelu mogao se odabrati jedan točan odgovor za svako pitanje.

Drugi dio upitnika odnosio se na mišljenja učitelja o tome koliko su često čuli navedenu tvrdnju. Samo jedan odgovor je mogao biti označen na skali Likertovog tipa koja se sastojala od 6 stupnjeva pri čemu je 1=nikad, 2=rijetko, 3=ponekad, 4= često, 5=vrlo često, 6=redovito.

Treći dio upitnika činile su tvrdnje koje su bile prerađeni komentari osoba s društvenih mreža, a zadatak ispitanika bio je, na Likertovoj skali s istim brojem stupnjeva i kriterijima kao u drugom dijelu upitnika, naznačiti koliko često su iste ili slične tvrdnje pročitali ili čuli, a da su bile napisane na društvenim mrežama.

Četvrti dio upitnika odnosio se na svakog učitelja osobno, na to kako oni sami sebe vide u svom poslu s obzirom na rad i trud, te da procijene kakav je njihov osobni položaj u društvu i način na koji tada reagiraju. Dio tog četvrtog dijela bio je po principu Likertove skale iz drugog i trećeg dijela upitnika, dok su na ostatak tog dijela upitnika morali naznačiti jedan točan odgovor.

8.6. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u ožujku 2021. godine preko *online* ankete formirane u *Google Formsu*, te je ista bila provedena po društvenim mrežama i poslana na *e-mail* učitelja. Na početku ankete bili su dani razlozi provedbe ankete, objašnjen način rješavanja (kao i kasnije u samoj anketi), te *email* adresa ispitivača za eventualne nedoumice i pitanja. Svi ispitanici su anketi mogli pristupiti anonimno i potpuno dobrovoljno.

8.7. Obrada podataka

Kod analize sadržaja društvenih mreža proučavalo se koje mišljenje o učiteljima ima društvo, kako gledaju na količinu posla učitelja, jesu li zaslužili svoju plaću, što roditelji misle o ovakvom načinu poučavanja njihove djece, te kakva je suradnja bila njihova suradnja. Bilo je proučavano što i kako je nešto napisano (kvalitativna analiza), odnosno proučavao se sam sadržaj mnogih komentara, a za potrebe ovog istraživanja odabrani su samo neki kako bi se njihov sadržaj analizirao i na osnovu toga donio zaključak. Izabrani komentari su primjer komentara sličnih ili istih konotacija.

Podatci dobiveni u istraživanju obrađeni su u programu za statističku obradu podataka – SPSS-u. Prvi dio upitnika s općim podacima ispitanika i podacima o mišljenju ispitanika o društvenoj podcijenjenosti općenito i o društvenom podcijenjivanju na društvenim mrežama analiziran je deskriptivnom analizom podataka. Drugi dio upitnika analiziran je tako da su prvo sve tvrdnje iz tog dijela upitnika zbrojene u jedan faktor, a nakon toga ispitane Kruskal-Wallis testom. Treći dio upitnika je također analiziran tako da su sve tvrdnje iz tog dijela upitnika zbrojene u jedan faktor, a nakon toga ispitane Kruskal-Wallis testom. Četvrti dio upitnika analiziran je deskriptivnom analizom.

9. REZULTATI

9.1. Rezultati analize sadržaja društvenih mreža

Podatci su prikupljeni na popularnoj društvenoj mreži Facebook, a nalazili su se ispod članaka raznih novinskih portala.

Osoba 1: *Ako učitelj dođe u 7 h u školu, u 12:15 mu je završio zadnji sat. Naravno da treba odraditi 3 sata taj dan kod kuće. Koji je tu problem što rade od kuće? Sjedite onda u zbornicu pa ispravljajte ispite ili se pripremajte za sutra. Ali to se ne odradi taj dan, i tako 5 dana u tjednu rade skraćeno, normalno da vikendom odrađuju to što nisu preko tjedna. I ja odradim što mi se nije dalo preko tjedna (privatnik). Dijete ima 4 sata jučer (prvi vjeronauk, drugi engleski i onda 2 h sa svojom učiteljicom) – kojoj je to jedini razred (OŠ). I što je ona taj dan odradila? Ubila se jadna od posla, bila 3 h ukupno (moždaaaaa) u školi. Opet ponavljam – pa normalno da treba onda ostatak radnog vremena kod kuće.*

Osoba 2: *Pa nek štrajkaju kad nisu htjeli ići u školu... Za nerad se ne plaća nikome.. Uхватite se motike, svatko bi sad bio učitelj da ne mora raditi... Završili škole u susjednoj BiH.. Sad im nema ravna... Čast izuzecima naravno...*

Osoba 3: *I kad nastava počne onda svi profesori i učitelji u štrajk za povećanje plaća" jer se tak delati nebre". I zahtijevati da vam se nadoknadi potrošeni Internet. Roditelji vam budu platili jer ga oni sigurno imaju zabadava*

Osoba 4: *Bože dragi šta još treba.,, Imaju plaću a ne idu na posao „djeci samo napišu stranice koje moraju naučiti , sami bez ikakvog objašnjenja ,i vi to zovete nastavom ,svaka vam čast, treba vas nagraditi „zar vas nije stid? Koliko znam samo učitelji iz Engleskog i Njemačkog se zalažu a drugi ne. Takav učitelj kao u ovoj dopisnoj nastavi može biti svatko. Ne idu na posao , djeci nitko ne obrazloži matematiku i ostalo. I da treba im još dati povišicu za nerad.*

Osoba 5: *Ne želim omalovažavati ničiju struku ali vi stvarno nemate šta reci. Svaki praznik, ljetni praznici ,zimski...ste kuci. Ovo sad vam smeta al ima ljudi kojima je puno lošije nego vama. Vi barem niste ostali bez posla omogućen vam je rad.*

Osoba 6: *Super su mi roditelji koji muku muče s djecom i učenjem od doma ,a u isto vrijeme pljuju da nastavnici ništa ne rade. Pa sad vam je valjda jasno koliko truda treba uložiti da se djeci nešto objasni i nauči. Gdje je nestalo poštovanje za one koji su i nas učili ? Stvarno smo postali društvo koje po svemu i svima pljuje i nije nam više ništa ni dobro ni sveto.*

Osoba 7: *A onda i roditeljima treba biti placeno barem pola uciteljske place ,jer rade od doma s djecom.* Osoba 8 se nadovezuje na prethodni komentar: *A roditelji? Jel i oni dobivaju neku naknadu? Za obavljanje tuđeg posla?*

Osoba 9: *I Vi stvarno mislite da učitelji i profesori ne odrađuju svoj posao online?? Moja djeca imaju odličnu komunikaciju sa svojim učiteljima i profesorima tako i mi roditelji kada smo online. Međusobna podrška i komunikacija apsolutno na mjestu.. A to što je program takav kakav je nisu krivi učitelji nego ministarstvo koje im je nametnulo tonu papirologije, a najmanje vremena za predavanje i rad s djecom. Nije lako svi imamo poslove, ali sam za online do proljeća dok ne budu mogli boraviti više vani. Ovako zatvoreni i pod maskama je mučenje za sve..*

Osoba 10: *Društvo odnosno ljudi koji obezvređuju profesiju iz koje su nastale i nastaju sve ostale profesije je postalo vrijednosno upitno društvo ...*

Osoba 11: *Treba hitno srediti koeficijente...učiteljima i profesorima jer su potplaćeni i poniženi ..*

Proučavajući komentare na društvenih mreža, za potrebe ovog rada izdvojeni su samo neki. U komentarima na društvenim mrežama može se vidjeti više negativnih nego pozitivnih komentara. Društvo i/ili roditelji nisu bili zadovoljni s načinom održavanja *online* nastave te su se u većini komentara smatrali zamjenskim učiteljima svojoj djeci. Roditelji se u tome nisu lako snašli jer su uz svoj posao morali, kako oni kažu raditi i tuđi posao (posao učitelja), a da za to nisu bili plaćeni. Roditelji smatraju da je posao učitelja bio samo slati zadatke, linkove, stranice koje učenici trebaju obraditi i/ili prepisati, neki su komunikaciju s učiteljem naveli kao lošu, dok su neki naveli da je bilo međusobne komunikacije i podrške. U komentarima se mogao najčešće vidjeti uvriježeni stereotip o dugim godišnjim odmorima tijekom praznika učenika, kao i to da je rad učitelja „samo“ broj nastavnih sati taj dan ili tjedan. Spominjao se i štrajk za koji društvo smatra da je nepotreban, gdje su se opet osvrnuli na radno vrijeme učitelja i broj radnih dana u godini. U moru negativnih komentara, mogli su se naći i pozitivni komentari osoba koje imaju razumijevanja za količinu učiteljskog posla, onih koji imaju dobra iskustva s učiteljima svoje djece, kao i onih koji smatraju da učitelji ipak nisu dovoljno plaćeni, nego da bi im trebalo izjednačiti koeficijente u skladu s količinom posla i odgovornošću koju nose.

9.2. Rezultati anketnog upitnika

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih podataka (N=672)

	<i>f</i>	%	<i>N</i>
SPOL			672
Ženski	659	98.1	
Muški	13	1.9	
RADNO ISKUSTVO			
0-5 godina	185	27.5	
6-15 godina	195	29.0	
16-25 godina	137	20.4	
25+ godina	155	23.1	
VRSTA ZAPOSLENJA			
Učitelj razredne nastave	338	50.3	
Učitelj predmetne nastave	282	42.0	
Učitelj u produženom boravku	52	7.7	
VRSTA ŠKOLE			
Područna škola	97	14.4	
Matična škola	550	81.8	
Trenutno nisam zaposlen/a	25	3.7	
MJESTO ŠKOLE			
Na selu	250	37.2	
U gradu	397	59.1	
Radio sam u školi na selu, ali trenutno sam nezaposlen/a	12	1.8	
Radilo samu školi u gradu, ali sam trenutno nezaposlen/a	13	1.9	
VRSTA RAZREDA			
Kombinirano razredno odjeljenje	66	9.8	
Jedan razredni odjel	537	79.9	
Razredni odjel s posebnim potrebama	19	2.8	
Produženi boravak	50	7.4	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	
MISLJOP	4.0488	0.64782	
MISLJDM	3.6946	0.72812	

U tablici 1 su prikazani deskriptivni podatci ispitanika koji se odnose na njihov spol, radno iskustvo, vrstu zaposlenja, vrstu škole, mjesto škole i vrstu razreda u kojem rade ili su radili. Također navedena su i deskriptivna obilježja faktora podcijenjenosti (MISLJOP – mišljenje o podcjenjivanju općenito i MISLJDM – mišljenje o podcjenjivanju na društvenim mrežama), te ukupan broj ispitanika (N=672).

Tablica 2. Prikaz rezultata mišljenja o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na radno iskustvo ispitanika

	<i>Radno iskustvo</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU OPĆENITO	0-5 godina	185	338.87	2.39	1.119
	6-15 godina	195	349.20		
	16-25 godina	137	330.59		
	25+godina	155	322.92		
	Ukupno:	672			

Prema rezultatima u tablici 2 pokazalo se da ne postoji statistički značajna razlika u procijeni mišljenja o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na radno iskustvo učitelja ($X^2=1.753$; $df=3$; $p=0.625$). Drugim riječima, bez obzira koliko godina radnog iskustva učitelji imali podjednako se slažu, da su prema dobivenoj aritmetičkoj sredini (M), učitelji općedruštveno podcijenjeni. Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 1. je odbačena.

Tablica 3. Prikaz rezultata mišljenja o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na vrstu zaposlenja ispitanika

	<i>Vrsta zaposlenja</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU OPĆENITO	Učitelj/ica razredne nastave	338	352.30	1.57	0.632
	Učitelj/ica predmetne nastave	282	317.62		
	Učitelj/ica u produženom boravku	52	336.13		
	Ukupno:	672			

Istraživanjem i dobivenim rezultatima u tablici 3 se pokazalo da ne postoji statistički značajna razlika o općoj društvenoj podcijenjenosti učitelja s obzirom na vrstu zaposlenja učitelja ($X^2=4.922$; $df=2$; $p=0.085$). Odnosno, bez obzira na vrstu zaposlenja učitelja, a prema dobivenoj aritmetičkoj sredini (M), ispitanici se slažu da su učitelji općedruštveno podcijenjeni. Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 2. je prihvaćena.

Tablica 4. Prikaz rezultata mišljenja o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na vrstu razreda ispitanika

	<i>Vrsta razreda</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU OPĆENITO	Kombinirano razredno odjeljenje	66	330.15	2.08	0.647
	Jedan razredni odjel	537	336.17		
	Razredni odjel s posebnim potrebama	19	366.11		
	Produženi boravak	50	337.15		
	Ukupno:	672			

Prema prikazanim rezultatima u tablici 4 mišljenja učitelja ispitanika o općedruštvenoj podcijenjenosti s obzirom na vrstu razreda u kojem predaju ($X^2=0.516$; $df=3$; $p=0.915$) pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenjima. To znači da bez obzira na vrstu razreda u kojem predaju učitelji ispitanici smatraju da su učitelji podcijenjeni u društvu, što nam pokazuje dobivena aritmetička sredina (M). Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 3. je prihvaćena.

Tablica 5. Prikaz rezultata mišljenja o podcijenjenosti na društvenim mrežama s obzirom na radno iskustvo ispitanika

	<i>Radno iskustvo</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	0-5 godina	185	331.53	2.39	1.119
	6-15 godina	195	363.42		
	16-25 godina	137	322.79		
	25+ godina	155	320.69		
	Ukupno:	672			

Rezultati iz tablice 5 o podcjeljivanju učitelja na društvenim mrežama pokazuju da se mišljenja učitelja ispitanika statistički ne razlikuju ($X^2=5.593$; $df=3$; $p=0.133$) s obzirom na njihovo radno iskustvo. Bez obzira koliko godina staža imali, prema dobivenoj aritmetičkoj sredini (M), učitelji ispitanici smatraju da su učitelji na društvenim mrežama društveno podcijenjeni. Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 4. je prihvaćena.

Tablica 6. Prikaz rezultata mišljenja o podcijenjenosti na društvenim mrežama s obzirom na vrstu zaposlenja ispitanika

	<i>Vrsta zaposlenja</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU NA DRUŠTVENIM MREŽAMA	Učitelj/ica razredne nastave	338	326.55	1.57	0.632
	Učitelj/ica predmetne nastave	282	345.09		
	Učitelj/ica u produženom boravku	52	354.62		
	Ukupno:	672			

Prema prikazanim rezultatima u tablici 6 istraživanjem se pokazalo da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja ispitanika, s obzirom na vrstu zaposlenja, o podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama ($X^2=1.896$; $df=2$; $p=0.387$). To bi značilo da bez obzira na vrstu zaposlenja, a prema dobivenom rezultatu aritmetičke sredine (M), učitelji ispitanici smatraju da su učitelji na društvenim mrežama društveno podcijenjeni. Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 5. je odbačena.

Tablica 7. Prikaz rezultata mišljenja o podcijenjenosti na društvenim mrežama s obzirom na radno iskustvo ispitanika

	<i>Vrsta razreda</i>	<i>N</i>	<i>Srednji rang</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
MIŠLJENJE O PODCJENJIVANJU NA DRUŠTEVNIM MREŽAMA	Kombinirano razredno odjeljenje	66	312.33	2.08	0.647
	Jedan razredni odjel	537	337.83		
	Razredni odjel s posebnim potrebama	19	386.39		
	Produženi boravak	50	335.16		
	Ukupno:	672			

Rezultati iz tablice 7 mišljenja učitelja ispitanika s obzirom na vrstu razreda u kojem rade, statistički se ne razlikuju ($X^2=2.310$; $df=2$; $p=0.511$). To bi značilo da bez obzira na vrstu razreda u kojem rade, učitelji ispitanici, prema dobivenoj vrijednosti aritmetičke sredine (M),

smatraju da su učitelji na društvenim mrežama društveno podcijenjeni. Budući da se rezultati statistički ne razlikuju hipoteza 6. je odbačena.

Tablica 8. Prikaz deskriptivnih podataka o osobnim stavovima učitelja

	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>N</i>
Dobio/la sam pohvalu za svoj rad, angažiranost, predanost, ljubaznost, komunikaciju od strane roditelja svog učenika.			672
1=nikad	19	2.8	
2=rijetko	58	8.6	
3=ponekad	138	20.5	
4=često	186	27.7	
5=vrlo često	183	27.2	
6=redovito	88	13.1	
Smatram da svoj posao radim odgovorno, savjesno i da dajem sve od sebe da što više olakšam učenicima i roditeljima. (Tvrdnja se odnosi na kontaktnu nastavu i online nastavu.)			672
1=nikad	2	0.3	
2=rijetko	2	0.3	
3=ponekad	7	1.0	
4=često	43	6.4	
5=vrlo često	253	37.6	
6=redovito	365	54.3	
Kontinuirano radim na sebi, usavršavam se i pronalazim nove načine obrade, vježbanja i ponavljanja nastavnog sadržaja i smeta mi kad netko kaže da ništa ne radim, a za to dobivam plaću.			672
1=nikad	3	0.4	
2=rijetko	3	0.4	
3=ponekad	7	1.0	
4=često	54	8.0	
5=vrlo često	215	32.0	
6=redovito	390	58.0	
Na društvenim mrežama čitam komentare vezane za rad učitelja, štrajk i povećanje plaće.			672

1=nikad	21	3.1	
2=rijetko	43	6.4	
3=ponekad	108	16.1	
4=često	128	19.0	
5=vrlo često	167	24.9	
6=redovito	205	30.5	
Kad netko govori ružno o mom poslu, ja se:			672
Branim i argumentiram zašto to nije tako	349	51.9	
Pustim neka priča tko što želi	305	45.4	
Posvađam se	11	1.6	
Rasplačem se i gubim volju za rad	7	1.0	
Smatram da me roditelji mojih učenika cijene kao učitelja.			672
Da	459	68.3	
Ne	20	3.0	
Ne mogu procijeniti	193	28.7	
Smatram da me društvo u cjelini cijeni kao učitelja i posao koji obavljam.			672
Da	160	23.8	
Ne	310	46.1	
Ne mogu procijeniti	202	30.1	
Tijekom online nastave radio/la sam:			672
Manje u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu	14	2.1	
Jednako u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu	71	10.6	
Više u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu	549	81.7	
Ne mogu procijeniti	38	5.7	
Češće sam čuo/la više negativnih komentara o učiteljima i učiteljskom poslu nego pozitivnih.			672
Da	597	88.8	
Ne	75	11.2	

U tablici 8 prikazani su rezultati tvrdnji Likertovog tipa za prve četiri tvrdnje i rezultati preostalih pet tvrdnji na koje su ispitanici mogli dati samo jedan odgovor, a odgovori su se odnosili na njih osobno kao učitelje. U rezultatima su prikazani njihovi odgovori kroz broj (*f*) i postotak (%) koji pokazuju koliko su često dali neki odgovor. Također prikazan je i ukupan broj ispitanika koji je sudjelovao u ovom istraživanju (N=672).

10. RASPRAVA

Analiza sadržaja društvenih mreža daje uvid u to da se na društvenim mrežama (u ovom slučaju društvenoj mreži *Facebook*) mogu pronaći razni što pozitivni što negativni komentari o učiteljskoj profesiji. Dobivenim rezultatima može se primijetiti da je više negativnih komentara koji se odnose na radno vrijeme učitelja, zablude o godišnjim odmorima, nezadovoljstvu roditelja funkcioniranjem i zalaganjem učitelja tijekom *online* nastave. U komentarima možemo vidjeti kako društvo smatra da učitelji rade samo ono radno vrijeme, odnosno školske sate u školi, da su na godišnjem odmoru ili praznicima isto kad i djeca, iako u to vrijeme rade druge poslove poput ispunjavanja dokumentacije, upisa ocjena, priprema materijala, razna usavršavanja kao i izdavanje svjedodžaba i diploma na kraju školske godine. Bilo je, iako u manjem broju, onih koji su podržavali rad učitelja, iznosili svoja pozitivna iskustva i mišljenja, pa čak i navodili da im treba povećati plaću. Razlog zbog kojeg je to tako može se naći u izvanrednoj situaciji u kojoj smo se našli, a da na nju, nitko od učenika, učitelja, škola, pa i samog Ministarstva znanosti i obrazovanja nije bio spreman. Kolak i Markić (2020) navode da su se zbog situacije u kojoj smo se našli zbog proglašenja pandemije virusom SARS-CoV-2, donosile mnoge odluke, preporuke, pravila koja su imala velik utjecaj na sva područja života pa tako i na obrazovanje. Tako je Vlada Republike Hrvatske donijela *Odluku o obustavi izvođenja nastave na visokim učilištima, srednjim i osnovnim školama te redovnog rada ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja i uspostavi nastave na daljinu* i kontaktna nastava postala je virtualna. Zbog toga su odgojno-obrazovni djelatnici od učitelja koji su poučavali djecu pred pločom, postali učitelji koji ih poučavaju iz svog doma. To je dakako uvelo i promjene u radu, načinu poučavanja i donijelo mnoge poteškoće u snalaženju u istome, a tome je možebitno pridonijela i već spomenuta nestručna pripremljenost učitelja na fakultetima.

Rezultati istraživanja kojim se željelo ispitati mišljenje učitelja o društvenoj podcijenjenosti pokazuju da se mišljenja ispitanika statistički značajno ne razlikuju prema njihovim sociodemografskim obilježjima (radno iskustvo, vrsta zaposlenja, vrsta razreda), odnosno učitelji ispitanici smatraju da su općedruštveno podcijenjeni i podcijenjeni na društvenim mrežama bez obzira na to koliko godina radnog staža imali, koju vrstu zaposlenja obavljali i bez obzira na vrstu razreda u kojem poučavaju.

Pokazalo se da se rezultati istraživanja statistički ne razlikuju iako je to nekim hipotezama istraživanja bilo drugačije predviđeno. Budući da su postojale velike razlike u broju ispitanika za kriterije „vrsta zaposlenja“ i „vrsta razreda“ postavlja se pitanje prikazuje li

ovakav rezultat istraživanja pravo stanje s obzirom na ostale učitelje. Tome se može pripisati i broj ispitanika ($N=672$), a učitelja u Republici Hrvatskoj ima puno više, pa ne možemo znati jesu li stavovi ispitanika jednaki stavovima i ostatku učitelja.

Prema dobivenim podacima, mišljenje učitelja o općoj društvenoj podcijenjenosti ($M=4.0488$) statistički se ne razlikuje s obzirom na radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem ispitanici rade. Rezultati su potvrditi da se prema vrsti zaposlenja i vrsti razreda dobiveni podatci statistički ne razlikuju, kao što je bilo i predviđeno na početku istraživanja. To bi značilo da učitelji bez obzira na to koje je vrste njihovo zaposlenje i koje se vrste razred kojem predaju ispitanici smatraju da su učitelji opće društveno podcijenjeni. No, pokazali su i da nema statistički značajne razlike u mišljenju o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na radno iskustvo ispitanika što je suprotno predviđanju na početku istraživanja da će razlika postojati. Rezultati govore da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju ispitanika o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na radno iskustvo ispitanika, odnosno bez obzira na to koliko godina radnog iskustva imaju, smatraju da su učitelji općedruštveno podcijenjeni.

Što se tiče podataka o mišljenju učitelja o podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama ($M=3.6946$), dobiveno je da se mišljenja statistički ne razlikuju s obzirom na radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem ispitanici rade. Rezultati su potvrdili da se mišljenja ispitanika o društvenoj podcijenjenosti učitelja statistički ne razlikuju prema radnom iskustvu ispitanika kao što je i bilo predviđeno. To znači da bez obzira na radno iskustvo, učitelji ispitanici smatraju da su podcijenjeni na društvenim mrežama. Rezultati su također pokazali da se mišljenja o podcijenjenosti na društvenim mrežama statistički ne razlikuju s obzirom na vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem rade, što je suprotno početnim predviđanjima. Dakle, bez obzira na vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem rade ispitanici smatraju da su učitelj podcijenjeni na društvenim mrežama.

Usporedimo li rezultate o općoj društvenoj podcijenjenosti ($M=4.0488$) i rezultate o podcijenjenosti na društvenim mrežama ($M=3.6946$) možemo vidjeti da ispitanici smatraju da je veća opća društvena podcijenjenost nego podcijenjenost na društvenim mrežama. To se može pripisati i tome što su društvene mreže i izražavanje stavova putem istih „novi“ način izražavanja i nije svima dostupan u istoj mjeri ili im svatko ne želi ili ne može pristupiti. Nasuprot tome, svi mi živimo i radimo živimo u društvu, jer smo kao ljudi društvena bića, i društvo je to koje nas procjenjuje. U ovom slučaju društvo procjenjuje učitelje, odnosno prema dobivenim rezultatima – podcijenjuje.

U Tablici 8. prikazani su deskriptivni podatci u kojoj učitelji procjenjuju u kojoj mjeri smatraju da savjesno i odgovorno rade svoj posao, da se stalno usavršavaju i dobivaju li za to priznanje roditelja i društva. Podatci pokazuju da ispitanici smatraju da vrlo često i redovito odgovorno i savjesno obavljaju svoj posao, te kontinuirano rade na sebi, usavršavaju se i pronalaze inovativne načine obrade nastavnog sadržaja. Što se tiče pohvala za rad smatraju da često i vrlo često dobivaju pohvalu, no i velik postotak ispitanika smatra da to dobije samo ponekad. Redovito i vrlo često čitaju komentare s društvenih mreža, a kada se radi o nepoštivanju posla više od pola ispitanika je naznačilo da se brani i argumentira zašto nešto nije tako, a malo manji postotak pušta da svatko priča što želi. Tek rijetki su rekli da se posvađaju ili rasplaču i gube volju za rad. Što se tiče cijenjenosti, velik broj ispitanika smatra da ih roditelji njihovih učenika cijene, no velik je postotak i onih koji to ne mogu procijeniti. Dobiveni rezultat je u suprotnosti onoga što su Čepić, Kalin i Štih (2017) dobili u svojim rezultatima kada su učitelji smatrali da ih roditelji njihovih učenika ne cijene. Što se tiče cijenjenosti u društvu, više ih smatra da nisu cijenjeni, no velik je i broj onih koji ne mogu procijeniti. Postotak ispitanika koji misle da su cijenjeni u društvu malo je manji od onih koji to ne mogu procijeniti. Možemo reći da iako je velik postotak onih koji smatraju da ih društvo ne cijeni ima i puno ispitanika koji smatraju da su cijenjeni. Postavlja se pitanje koji su razlozi tome što neki ispitanici ne mogu procijeniti cijene li ih društvo i roditelji. Što se tiče odgovora na pitanje o tome jesu li čuli više negativnih ili pozitivnih komentara o učiteljima, prevladao je postotak da su čuli više negativnih komentara.

Posljednjem rezultatu o tome jesu li više čuli negativnih ili pozitivnih komentara, gdje je rečeno da je više negativnih komentara možemo pripisati i potvrditi komentarima s društvenih mreža gdje smo vidjeli da se o učiteljskom poslu govori uglavnom s negativnom konotacijom.

Dobiveni rezultati potvrđuju rezultate prethodno provedenih istraživanja koja su za rezultat dobila da učitelji imaju loš status u društvu. Rezultate možemo usporediti s istraživanjem Radeka i Sorić (2016) čiji su rezultati pokazali da nastavnici nisu zadovoljni svojim statusom u društvu i da ga smatraju vrlo lošim što se i ovim istraživanjem potvrdilo jer rezultati ovog istraživanja pokazuju da učitelji ispitanici smatraju da su općedruštveno podcijenjeni i podcijenjeni na društvenim mrežama. Također u usporedbi s tim istraživanjem možemo pridodati i rezultate tvrdnje u kojem učitelji ispitanici smatraju da ih društvo u cjelini ne cijeni. Ako obi ove rezultate uspoređivali s rezultatima istraživanja o kojima govore Jukić i

Reić-Ercegovac (2008) iz 2007. godine koje je proveo Maršić i dobio rezultat da je status učitelja u društvu ocijenjen najnižom ocjenom, prema rezultatima ovog istraživanja vidimo da je to i sada tako. Isti autori govore o istraživanju Kaduma iste 2007. godine gdje je velik postotak učitelja svoj status smatrao nezadovoljavajućim, a to su i pokazali podatci ovog istraživanja. Pilić (2008) je istraživanje proveo na društvu, a ne na učiteljima, a ispitanici su bili s područja Dalmacije i Slavonije, gdje su dobiveni rezultati da društvo smatra da učitelji imaju srednji status u društvu, što je suprotno rezultatima ovog istraživanja. Budući da za istraživanje u ovom radu ispitanici nisu bili društvo te se istraživanje se nije odnosilo samo na učitelje s područja Dalmacije i Slavonije, ove rezultate ne možemo projicirati na rezultate koje bi imalo cijelo društvo, odnosno svi stanovnici Republike Hrvatske. Također, istraživanje Matijašec (2017) odnosilo se samo na područje Istre, a rezultati istraživanja u kojem su ispitanici bili učitelji pokazali su da su učitelji nezadovoljni svojim položajem u društvu i kao izvore nezadovoljstva vide u društvenom ugledu i statusu društvene profesije koje nije zadovoljavajuće, kao što je i ovim istraživanjem potvrđeno. No ove rezultate, budući da se odnose na područje Istarske županije, ne možemo projicirati na cijelu Republiku Hrvatsku. Posljednje istraživanje provedeno je 2017. godine kada su Čepić, Kalin i Šteh (2017) dobili rezultate koji pokazuju da su učitelji nezadovoljni svojim statusom u društvu i da imaju niski ugled, što je s obzirom na rezultate o mišljenju o podcjenjivanju potvrđeno i ovim istraživanjem. Također u njihovom istraživanju učitelji smatraju da ih roditelji njihovim učenika ne cijene, a u usporedbi s istraživanjem u ovom radu, pokazalo da je mišljenje o tome ostalo isto.

Nedostatak istraživanja je taj što je u istraživanju sudjelovao veći broj žena (N=659) i manji broj muškaraca (N=13) te nam taj podatak ne može dati vjerodostojne rezultate o općoj društvenoj podcijenjenosti učitelja i podcijenjenosti učitelja na društvenim mrežama s obzirom na spol ispitanika. Kao nedostatak navela bih i to što sam u istraživanje navela i trenutno nezaposlene učitelje, što mi je dalo veliki nesrazmjer u odnosu na one koji rade, pa mi ti podatci nisu mogli koristiti kao kriterij za dobivanje rezultata, Također kao nedostatak bih navela upitnik bio proveden kao *online* anketa te se kao takav ne može smatrati u potpunosti valjan i pouzdan budući da mu je svatko s internetskom vezom mogao pristupiti, a da nije bio vrsta ispitanika koja je bila tražena za ovo istraživanje. Istraživanje bi bilo pouzdanije i valjanije kada bi se ankete nosile direktno u škole, što trenutni epidemiološki uvjeti nisu dopuštali.

Ukratko, rezultati ovog istraživanja u usporedbi s dosadašnjim istraživanjima pokazuju nam da učitelji smatraju da je njihov status u društvu loš, odnosno prema ovom istraživanju da su općedruštveno podcijenjeni i podcijenjeni na društvenim mrežama. Time su potvrđena dosadašnja istraživanja.

11. ZAKLJUČAK

Trenutna situacija u svijetu pokazala nam je da moramo biti spremni na sve načine života i uvjete rada, u svim zanimanjima pa tako i u učiteljskom. Učitelji su se, kao i učenici i njihovi roditelji u Republici Hrvatskoj, ali i u svijetu našli u novoj situaciji – online nastavi ili nastavi na daljinu. Razvoj situacije pokazao nam je da su se u tome rijetki snašli, jer je „preko noći“ trebalo s dosad svakodnevne kontaktne nastave prijeći na nastavu u virtualnom svijetu. Nezadovoljstvo su često putem medija pokazivali roditelji, učenici, učitelji, škole.

U ovom načinu nastave ključan je bio odnos učitelj-učenik-roditelj, no nisu svi bili zadovoljni istim. Roditelji su kao razloge nezadovoljstva izdvajali nedostatak vremena na obavljanje posla učitelja, previše zadaće za učenike i previše sadržaja koje učenici dobivaju za učenje, smatrali su da su rijetki učitelji koji svoj posao obavljaju onako kako oni misle da je u redu. S druge strane tu su bili i učitelji od kojih su se neki bunili da se zapravo snalaze sami, da su preko noći morali postati još više informatički pismeni, što smo do sad u radu vidjeli da je na učiteljskim fakultetima slabo ili nikako zastupljeno. Bilo je i onih koji su radili svoj posao u tišini, redovito komunicirali sa svojim učenicima, redovito pripremali materijale potrebne za rad i objašnjavali učenicima potrebno. Učenici su ostali negdje u sredini tog odnosa, kao i svih pravila kojih su se morali držati i naučiti da postoji i drugi način školovanja i prilagoditi mu se što je nekima išlo teže, a nekima lakše.

Često su se na društvenim mrežama mogli vidjeti razni, više negativni komentari o učiteljima, a to je zapravo bio i razlog provođenja ovog istraživanja. Istraživanjem o općoj i društvenoj podcijenjenosti dobiveni su sljedeći rezultati, gdje su neki potvrdili moje hipoteze, a drugi opovrgnuli: ne postoje statistički značajne razlike s o općoj društvenoj podcijenjenosti s obzirom na radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem ispitanici predaju, odnosno bez obzira na radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda u kojem predaju ispitanici smatraju da su općedruštveno podcijenjeni. Također bez obzira na radno iskustvo, vrstu zaposlenja i vrstu razreda ispitanici smatraju da su podcijenjeni na društvenim mrežama. Time su druga, treća i četvrta hipoteza potvrđene, dok su prva, peta i šesta odbačene. Ukratko, rezultati istraživanja pokazuju, da bez obzira na radno iskustvo, vrstu zaposlenja ili vrstu razreda kojem predaju, učitelji ispitanici smatraju da postoji opća društvena podcijenjenost, ali i podcijenjenost na društvenim mrežama kada se govori o njihovoj profesiji.

Smatram da su ovo vrlo poražavajući rezultati za naše društvo, ali i za učitelje općenito.

LITERATURA

1. Anderson, G. (2005). *Fundamentals of educational research*. London: Falmer Press.
2. Batarello Kokić, I. (2020). Učim od kuće: školovanje u vrijeme pandemije COVID-19 bolesti. Strugar, V., Kolar, A., Markić, I. *Školovanje od kuće i nastava na daljinu u vrijeme HR-COVID-19* (str.7-25). Zagreb: Element d.o.o.
3. Cindrić, M. (1995). *Profesija učitelj u svijetu i u Hrvatskoj*. Velika Gorica – Zagreb: Persona
4. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge.
5. Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson.
6. Čepić, R., Kalin, J., Šteh, B. (2017). Status učitelja i učiteljske profesije: pogledi iznutra. Čepić, R., Kalin, J. *Profesionalni razvoj učitelja: status, ličnost i transverzne kompetencije* (str.45-61). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
7. Ćurković, N., Krašić, S., Katavić, I. (2020) Stavovi učitelja i roditelja učenika osnovnih škola o nastavi na daljinu. *Odgojno-obrazovne teme* 3, 5, 5-24
8. Dumačić, M (2017). Mobilne tehnologije u obrazovanju. Matijević, M. *Nastava i škola za net generacije* (str. 115-143). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
9. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Methodological and Thematic Trends: A Case Study of Two Pedagogical Journals in Croatia. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
10. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Through the looking glass: methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
11. Đuranović, M., Lapat, G., Opić, S. (2017). Roditeljsko viđenje škole za net-generacije. Matijević, M. *Nastava i škola za net-generacije* (str. 316-336). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Gorard, S i Taylor, C. (2004). *Combining methods in educational and social research*. Berkshire: Open University Press.
13. <https://policies.google.com/terms/service-specific?hl=hr> (pristup: 20.5.2020)
14. Jukić, T., Reić-Ercegovac (2008) Zanimanja učitelja i odgajatelja iz perspektive studenata. *Metodički obzori*, 3, 73-82

15. Koludrović, M., Jukić, T, Reić Ercegovac, I. (2009) Sagorijevanje na poslu kod učitelja razredne i predmetne nastave te srednjoškolskih nastavnika. *Život i škola*, 22, 235-249
16. Kuzijev, J., Topolovčan, T (2013). Uloga odabira učiteljske profesije i samopoštovanja u sagorijevanju učitelja u osnovnoj školi. *Andragiški glasnik*, 17(2), 125-144
17. Horvat, Z., Kolak, A., Markić, I. (2020). Kada dom postane škola (roditelj kao zamjenski učitelj). Strugar, V., Kolar, A., Markić, I. *Školovanje od kuće i nastava na daljinu u vrijeme HR-COVID-19* (str.7-25). Zagreb: Element d.o.o.
18. Hrvatski jezični portal: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristup: 15.5.2021)
19. Matijašec, M. (2017). *Današnja slika učitelja na području zapadne i jugozapadne obale istarske županije*
20. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet.
21. Mertens, D. M. (2010). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
22. Pilić, Š (2008). *Knjiga o nastavnicima*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
23. Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi, Narodne novine, 87/08 (2019)
24. Radeka, I., Sorić, I. (2006). Zadovoljstvo poslom i profesionalni status nastavnika. *Napredak*, 147(2), 161-177
25. Rosić, V., Zloković, J. (2003). *Modeli suradnje obitelji i škole*. Đakovo: Tempo d.o.o.
26. Sekulić Erić, I. (2020). *Priručnik za polaganje stručnog ispita pripravnika u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Zadružna štampa
27. Strugar, V. (2014). *Učitelj između stvarnosti i nade*. Zagreb: Alfa
28. Škola za život: <https://skolazazivot.hr/evaluacija-opreme-i-koristenja-opreme-u-osnovnim-i-srednjim-skolama-u-hrvatskoj/> (pristupljeno: 31.5.2021)
29. Topolovčan, T. (2016). Art-Based Research of Constructivist Teaching. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
30. Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. S. Opić, B. Bogнар i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
31. Vidić, T. (2009) Zadovoljstvo poslom učitelja u osnovnoj školi. *Napredak*, 150, 7-20

32. Vizek – Vidović, V. (2005). *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
33. Vrgoč, H. (2012). Društveno-ekonomski aspekti učiteljstva. *Napredak*, 153, 547-560
34. Zdravec, S. (2020). *Produženi boravak u razrednoj nastavi osnovne škole*
35. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine, 87/08 (2020)
36. Žugaj, M. (2007). *Znanstvena istraživanja u društvenim znanostima i nastanak znanstvenog djela*. Varaždinske Toplice: Tonimir

PRILOZI

Prilog 1. Upitnik

Upitnik za diplomski rad na temu: *Društveno podcjenjivanje učitelja – analiza sadržaja društvenih mreža i anketiranje učitelja.*

Poštovani/a,

Studentica sam integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Provodim istraživanje u svrhu pisanja diplomskog rada, pa Vam se ovim putem obraćam sa zamolbom da ispunite ovaj upitnik napravljen u svrhu izrade diplomskog rada na temu *Društveno podcjenjivanje učitelja – analiza sadržaja društvenih mreža i anketiranje učitelja*. Upitnik je namijenjen učiteljima koji su trenutno u radnom odnosu ili su bili, no važno je da ste radili u školi. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i anonimno, a podatci će se koristiti samo u svrhu izrade diplomskog rada. Nema točnih ni krivih odgovora, pa Vas molim da odgovorite iskreno, onako kako se osjećate ili mislite o pitanjima i tvrdnjama u nastavku. Anketa je kratka, pa Vam ne bi trebala oduzimati puno vremena.

Ukoliko imate neka pitanja ili nejasnoće, slobodno se javite na email: laura.granatir@gmail.com

Unaprijed hvala,

Laura Granatir

1. OPĆI PODATCI:

Spol:

- 1) ženski
- 2) muški

Koliko godina radnog iskustva imate?

- 1) 0-5 godina
- 2) 6-15 godina
- 3) 16-25godina
- 4) 25+

Radim ili sam radio/la kao:

- 1) Učitelj/ica razredne nastave
- 2) Učitelj/ica predmetne nastave
- 3) Učitelj/ica u produženom boravku

Radim u:

- 1) U područnoj školi
- 2) U matičnoj školi
- 3) Trenutno nisam zaposlen/a

Škola u kojoj radim nalazi se:

- 1) Na selu
- 2) U gradu
- 3) Radio/la sam u školi na selu, ali trenutno sam nezaposlen/a
- 4) Radio/la sam u školi u gradu, ali trenutno sam nezaposlen/a

Moj razred je:

- 1) Kombinirano razredno odjeljenje
- 2) Jedan razredni odjel
- 3) Razredni odjel s posebnim potrebama
- 4) Produženi boravak

2. UPUTE ZA SLJEDEĆI DIO UPITNIKA:

U nastavku upitnika nalaze se tvrdnje ili pitanja u tri dijela.

U prvom dijelu tvrdnje se odnose na ono što ste tijekom svog rada čuli i/ili pročitali u svom radnom iskustvu o učiteljima i učiteljskom poslu.

U drugom dijelu nalaze se tvrdnje koje se odnose na ono što ste čuli i/ili pročitali za vrijeme održavanja online nastave, vezane uz učitelje i poslove učitelja, te zadovoljstvo roditelja i/ili društva za obavljanje istih. Dakako, tvrdnje se mogu odnositi i na kontaktnu nastavu prije online nastave.

U trećem dijelu upitnika tvrdnje i pitanja odnose se na Vas kao učitelja.

Sljedeće tvrdnje pažljivo pročitajte te procijenite koliko se često one odnose na Vas:

- 1= nikad
- 2= rijetko
- 3= ponekad
- 4= često
- 5= vrlo često

6= redovito

II. U svojem radnom iskustvu čuo/ la sam: (odnosi se na iste ili slične konotacije)

Učitelji ionako ništa ne rade, a dobivaju plaću.

1 2 3 4 5 6

Učitelji rade samo 4-5 školskih sati dnevno.

1 2 3 4 5 6

Učitelji imaju slobodan svaki vikend, mjesec dana zimskih praznika i tri mjeseca ljetnih praznika.

1 2 3 4 5 6

Učitelji štrajkaju i žele veće plaće, a nisu to zaslužili s obzirom na količinu posla koji (ne)rade.

1 2 3 4 5 6

Posao učitelja svatko može raditi, jer ispravljanje ispita i pisanje po ploči nije neki posao.

1 2 3 4 5 6

Učitelji su nekad bili više cijenjeni, tako bi trebalo biti i danas.

1 2 3 4 5 6

Učitelji imaju više posla zbog nove reforme školstva i zbog toga bi ih trebalo dodatno nagraditi.

1 2 3 4 5 6

Bez učitelja moje dijete danas ne bi bilo pismeno i ne bi naučilo toliko svega, zbog toga sam zahvalan tom učitelju.

1 2 3 4 5 6

Moje dijete je puno naučilo od svog učitelja, jer mu je bio oslonac u životu, te ga poticao i bodrio za napredak.

1 2 3 4 5 6

III. Sljedeće tvrdnje odnose se na vrijeme online nastave, no mogu se odnositi i na vrijeme izvođenja kontaktne nastave.

Sve tvrdnje prerađeni su komentari osoba s društvenih mreža na novinske članke vezane uz učiteljski posao, odnose se i na komentare roditelja, ali i društva u cjelini.

Molim naznačiti koliko često ste ovakve ili slične komentare čuli ili pročitali prema prethodno navedenoj skali.

Učitelji samo pošalju prezentaciju, nastavne listiće i materijale, koje onda mi roditelji trebamo raditi s djecom, a oni su slanjem odradili svoj dio posla. Kao da nije dovoljno što moramo raditi sami, sve još treba fotografirati i naknadno slati.

1 2 3 4 5 6

Nama roditeljima bi se trebala dati njihova plaća jer radimo njihov posao – odgajamo i učimo (svoju) djecu. Ponašaju se kao da mi roditelji nemamo svoj posao i da smo mi djeci učitelji, a ne oni.

1 2 3 4 5 6

Učiteljima se ne da raditi, a stalno traže veće plaće, ne znaju što znači raditi u privatnom sektoru, najljepše je biti uhljeb. Štrajkaju u vrijeme nastave, a ne za vrijeme praznika, kako bi još manje radili.

1 2 3 4 5 6

Učitelji su ove i prošle nastavne godine, djeci upropastili školovanje. Zbog njih djeca previše sjede za računalom/laptopom, nemaju slobodnog vremena za sebe i za igranje.

1 2 3 4 5 6

Kao da nisu dovoljno plaćeni, sad bi još da im se plati i Internet i struja koji doma koriste za svoj „posao“. Nisu normalni, stvarno su već pretjerali sa svojim zahtjevima.

1 2 3 4 5 6

Osim što imaju preveliku plaću, svaka ekskurzija i izlet im je još dodatno plaćen, a jedini posao im je čuvati djecu. S tom svojom plaćom to mogu i sami platiti, a ne da plaćaju roditelji.

1 2 3 4 5 6

Podržavam štrajk učitelja, smatram da su zaslužili veće plaće, neka se bore za svoja prava. Ima onih učitelja koji dobro rade svoj posao.

1 2 3 4 5 6

Učitelji zaslužuju bolje uvjete rada, veće plaće i naknade za posao koji rade i brigu i nadzor koji imaju nad svojim učenicima.

1 2 3 4 5 6

Nije ni učiteljima lako, na njima je velika odgovornost i briga. Ne bih mogao/la imati pod nadzorom toliko djece u isto vrijeme. Nije lako učiti djecu, svakodnevno ih motivirati za rad, zbog toga im se divim.

1 2 3 4 5 6

Učitelji puno truda ulažu u izradu listića i materijala za djecu, osim toga pripremaju ih za priredbe, uređuju školski pano. Oni rade puno više toga nego što mi vidimo.

1 2 3 4 5 6

IV. Sljedeće tvrdnje odnose se na Vas kao učitelja.

Dobio/la sam pohvalu za svoj rad, angažiranost, predanost, ljubaznost, komunikaciju od strane roditelja svog učenika.

1 2 3 4 5 6

Smatram da svoj posao radim odgovorno, savjesno i da dajem sve od sebe da što više olakšam učenicima i roditeljima. (Tvrdnja se odnosi na kontaktnu i online nastavu.)

1 2 3 4 5 6

Kontinuirano radim na sebi, usavršavam se i pronalazim nove načine obrade, vježbanja i ponavljanja nastavnog sadržaja i smeta mi kad netko kaže da ništa ne radim, a za to dobivam plaću.

1 2 3 4 5 6

Na društvenim mrežama čitam komentare vezane za rad učitelja, štrajk ili povećanje plaće.

1 2 3 4 5 6

Kad netko govori ružne stvari o mom poslu, ja se:

- 1) Branim i argumentiram zašto to nije tako
- 2) Pustim neka priča što tko želi
- 3) Posvađam se
- 4) Rasplačem se i gubim volju za rad

Smatram da me roditelji mojih učenika cijene kao učitelja.

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne mogu procijeniti

Smatram da me društvo u cjelini cijeni kao učitelja i posao koji obavljam.

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne mogu procijeniti

Tijekom online nastave radio/la sam:

- 1) Manje u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu
- 2) Jednako u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu
- 3) Više u odnosu na rad i pripremanje za kontaktnu nastavu
- 4) Ne mogu procijeniti

Češće sam čuo/la više negativnih komentara o učiteljima i učiteljskom poslu, nego pozitivnih.

- 1) Da
- 2) Ne

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)

Kratka bibliografska bilješka

Laura Granatir rođena je 3.siječnja 1997. godine u Čakovcu. Osnovnu školu Hodošan završila je 2011.godine i iste godine upisuje Gimnaziju Josipa Slavenskog Čakovec u Čakovcu, smjer opća gimnazija. Nakon srednje škole upisuje Učiteljski fakultet u Čakovcu, smjer učiteljski studij, modul hrvatski jezik. Slobodno vrijeme provodi sa svojim kućnim ljubimcima.